

ΙΛΙΞΟΣ

Οι άνθρωποι είναι έτοιμοι
να ασπαστούν μια γνώμη
μόλις πειστούν
πως είναι κοινώς αποδεκτή.

Schopenhauer

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

από τις Θεοσοφικές Εκδόσεις

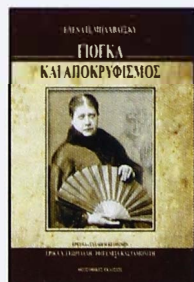
Έλενα Π. Μπλαβάτσκι
Η Φωνή της Σιγής

Έλενα Π. Μπλαβάτσκι
**Το Κλειδί
της Θεοσοφίας**

Έλενα Π. Μπλαβάτσκι
**Τα Πρώτα Βήματα
στον Αποκρυφισμό**

Έλενα Π. Μπλαβάτσκι
**ΓΙΟΓΚΑ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΣ**
(Ανθολογία Εσωτερικής Γνώσης)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΕΙΜΑΡΑΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Βουκουρεστίου 25 Κωδ. Ταχ. 106 71, Αθήνα Αττικής, Κωδικός:4311

Τηλ. 210 36.20.702 - 210 36.10.961 Fax: 210 36.10.961

www.theosophicalsociety.gr

email(περιοδικού): ilisos@theosophicalsociety.gr

email(Εταιρείας): info@theosophicalsociety.gr

Διανέμεται δωρεάν στα μέλη

Ιδρυτής + ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδιοκτησία - Έκδοση: Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι

Εκδότης - Διευθυντής: Αντώνιος Παπανδρέου

Σύνταξη / Επιμέλεια ύλης: Ιφιγένεια Κασταμονίτη

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2014

Το περιοδικό ΙΛΙΣΟΣ

εύχεται στους αναγνώστες του

ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ

*Φως στον νου μας, χαρά στην καρδιά μας,
αντοχή στις αντιξοότητες της καθημερινότητάς μας*

Η ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Ιδρύθηκε στις 17 Νοεμβρίου 1875 στη Ν.Υόρκη από την Ε.Π.Μπλαβάτσκι και τον συντ/χη Χ.Σ. Όλκοττ. Η σημερινή έδρα της βρίσκεται στο Adyar, Madras – India. Σκοποί της είναι:

1. Ο σχηματισμός ενός πυρήνα της Παγκόσμιας Αδελφότητας της Ανθρωπότητας, χωρίς διάκριση φυλής, πίστης, γένους, τάξης ή χρώματος.
2. Η ενθάρρυνση της συγκριτικής μελέτης των θρησκειών, της φιλοσοφίας και της επιστήμης.
3. Η έρευνα των ανεξερεύνητων νόμων της φύσης και των δυνάμεων που βρίσκονται σε λανθάνουσα κατάσταση μέσα στον άνθρωπο.

Θεοσοφία είναι το σώμα της αλήθειας που αποτελεί τη βάση όλων των θρησκειών, και του οποίου δεν μπορεί κανείς να διεκδικήσει την αποκλειστικότητα. Προσφέρει μια φιλοσοφία που κάνει τη ζωή κατανοητή και εκθέτει τη δικαιοσύνη και την αγάπη που καθοδηγούν την εξέλιξή της. Τοποθετεί τον θάνατο στη σωστή του θέση, σαν επαναληπτικό επεισόδιο σε μια ατελείωτη ζωή που ανοίγει την είσοδο σε μια πληρέστερη και λαμπρότερη ύπαρξη. Αποκαθιστά την επιστήμη του Πνεύματος στον κόσμο, διδάσκοντας ότι το Πνεύμα είναι ο αληθινός εαυτός του ανθρώπου, ενώ ο νους και το σώμα είναι οι υπηρέτες του. Φωτίζει τις Γραφές και τα δόγματα των θρησκειών και αποκαλύπτει τις κρυμμένες έννοιές τους.

Το Ελληνικό τμήμα της Θ.Ε. ιδρύθηκε αρχικά στην Κέρκυρα, το 1877, από τους κκ Όθωνα Αλεξάνδρου, Αλέξανδρο Ρομπότη, Δημήτριο Σοφοκλή, Κόντη Γκονέμη και Πασκουάλε Μενελάου. Υπό τη σημερινή μορφή της ως «Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι», είναι σωματείο μη κερδοσκοπικό, νομίμως αναγνωρισμένο με την υπ' αρ. 8187/1946 απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών. Εφόσον η Θ.Ε. έχει εξαπλωθεί ευρύτατα ανά τον πολιτισμένο κόσμο, και εφόσον άτομα όλων των θρησκειών έχουν γίνει μέλη της χωρίς να εγκαταλείψουν τα ιδιαίτερα δόγματά τους, τις διδασκαλίες και την πίστη τους, θεωρείται καλό να τονισθεί το γεγονός ότι δεν υπάρχει κανένα δόγμα, καμία γνώμη οποιουδήποτε που να δεσμεύει με οποιονδήποτε τρόπο, οποιονδήποτε μέλος της Θ.Ε. Η αποδοχή των τριών αντικειμενικών σκοπών της είναι ο μόνος όρος για να γίνει κανείς μέλος της.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

Tim Boyd: Εναρκτήριο Ομιλία	4
Θωμάς Λιογάρας: Μάντρα	11
Dr John Ward: Σύμβολα Λευκού Χρώματος.....	16
Δρ. Νικόλαος Τσιράκογλου: Τα Κάλαντα της Πρωτοχρονιάς	33
+ Αθανάσιος Μπαρνιάς: Ayurveda – Η Επιστήμη της Ζωής.....	34
Ρένα Κεφαλούδη: Η Θρησκεία μέσα από την Κοινωνία.....	44
Παναγιώτης Παπασιλιώτης: Η Συγκέντρωση της Σκέψης	49
Κρισναμούρτι: Δικαιοσύνη και Ζωή	57
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ.....	61
ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ	63

Με χαρά πληροφορούμε τους αναγνώστες μας ότι μπορούν να επισκεφθούν την ιστοσελίδα της Θεοσοφικής Εταιρείας στην διεύθυνση:

www.theosophicalsociety.gr

Η ιστοσελίδα είναι γραμμένη σε δύο γλώσσες – Ελληνικά και Αγγλικά. Επίσης, την ιστοσελίδα της θεοσοφικής στοάς Υπατία: **www.ypatia.gr** και της θεοσοφικής στοάς Μίνως (Κρήτη): **www.minoslodge.gr**. Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στη διεύθυνση **webmaster@theosophicalsociety.gr**

ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟΣ ΟΜΙΛΙΑ

(8 Μαΐου 2014)

Tim Boyd

*(Ομιλία στο Adyar, Chennai, Ινδία, μετά την ανάληψη των καθηκόντων του ως ο όγδοος Παγκόσμιος Πρόεδρος της Θεοσοφικής Εταιρείας)
(Περιοδικό: Quest, Φθινόπωρο 2014, μτφρ: Ιφιγένεια Κασταμονίτη)*

Χαίρετε. Αισθάνομαι μεγάλη τιμή που βρίσκομαι εδώ μαζί σας. Είμαι πολύ συγκινημένος από το γεγονός ότι τόσα πολλά μέλη αφιερώνουν χρόνο στην Θεοσοφική Εταιρεία και ενδιαφέρονται ποιος θα εκλεγεί πρόεδρος της. Καθώς οι αρχαιρεσίες ολοκληρώθηκαν πρόσφατα, βρίσκομαι εδώ σήμερα για τα εγκαίνια της νέας περιόδου προεδρίας. Η δημοκρατική εκλογή του παγκόσμιου προέδρου της Θεοσοφικής Εταιρείας είχε θεσπισθεί ήδη από την εποχή της ίδρουσής της.

Διεξήχθησαν αρχαιρεσίες και ορισμένα μέλη ψήφισαν με ένα τρόπο ενώ άλλα ψήφισαν με έναν διαφορετικό τρόπο. Ευχαριστώ όλους εκείνους που θεώρησαν ότι ήμουν άξιος να εκλεγώ σε αυτό το αξίωμα. Ευχαριστώ εξίσου όλα τα μέλη που επέλεξαν κάποιον άλλο υποψήφιο και μιαν άλλη πιθανότητα, δεδομένου ότι όλοι αφιερώνουμε τον χρόνο μας όχι απλώς σε ένα άτομο αλλά σε έναν οργανισμό με μεγάλη ιστορία, με ισχυρό όραμα και μια αποστολή που στοχεύει στην ανύψωση της ανθρωπότητας. Για τον λόγο αυτό, το ποιος στέκεται τελικά εμπρός στο μικρόφωνο σήμερα, είναι δευτερεύουσας σημασίας.

Έλαβα την θέση του όγδου, κατά σειρά, Παγκόσμιου Προέδρου της Θεοσοφικής Εταιρείας από την εποχή της ίδρουσής της στην Νέα Υόρκη το 1875 έως σήμερα. Αρκετοί από εσάς γνωρίζετε κάποιον από τους προηγούμενους προέδρους και, αναμφίβολα, καθένας τους είχε επιδείξει πλήρη αφοσίωση στην Θεοσοφική Εταιρεία αφιερώνοντας την ζωή του στην υπηρεσία του έργου στο οποίο θεώρησε άξιο να επικεντρωθεί. Ως ο όγδοος πρόεδρος οφείλω με την σειρά μου να εργαστώ προς εκπλήρωση του καθήκοντος που

επιτάσσει το αξίωμα αυτό και παρά τις ατέλειές μου υπόσχομαι ότι θα προσπαθήσω. Δεν μπορώ να κάνω κάτι περισσότερο από αυτήν την υπόσχεσή μου.

Από την αρχή της ύπαρξής της η Θεοσοφική Εταιρεία άσκησε σημαντικό έργο σε όλο τον κόσμο, το οποίο έχουμε διαπιστώσει εξ ιδίων, αλλά και πολλά πράγματα έχουν λάβει χώρα στον σπουδαιότερο τομέα της εργασίας της, δηλαδή στα εσωτερικά πεδία της ύπαρξής μας. Εάν θέλαμε πράγματι να καταδείξουμε όσα έχει πράξει η Θεοσοφική Εταιρεία, θα λέγαμε ότι όπως ο γεωργός σπέρνει στον αγρό, έτσι και η Θ. Ε. έχει σπείρει στην ανθρώπινη συνείδηση σπόρους μεγάλης δυναμικότητας με την ελπίδα να βλαστήσουν και να αναπτυχθούν. Στο έργο αυτό δόθηκε μια ιδιαίτερη ονομασία: Θεοσοφία – η Αχρονική Σοφία που μιλά για την δυνατότητα να αναδυθούν και να αναπτυχθούν στην διάρκεια της ζωής μας οι ικανότητες που κάθε άνθρωπος έχει μέσα του, έστω και αν βρίσκονται προσωρινά σε λανθάνουσα κατάσταση.

Με την καθιέρωση της Θ. Ε. περιγράφηκαν πολλοί από τους αποκριμμένους τομείς της συνειδητότητας με παρασπατικό τρόπο, ενώ σε όλους υπεδείχθη μια λεωφόρος που οδηγεί στην αληθινή μετουσίωση. Όταν εξετάζουμε την διαδρομή αυτήν από ιστορική άποψη, βλέπουμε ένα σπόρο που σπάρθηκε, βλάστησε και άνθησε σε μια προσωπικότητα όπως η Άννη Μπέζαντ. Ένας άλλος σπόρος βλάστησε μέσα σε κάποιον που ονομαζόταν Κρισναμούρτι. Άλλοι σπόροι που βλάστησαν συνδέονται με επιστήμονες και φιλοσόφους όπως ο Rupert Sheldrake, με ποιητές όπως ο W.B. Yeats, καλλιτέχνες όπως ο Wassily Kandinsky. Η κίνηση της ανθρώπινης σκέψης, των τεχνών και όλων των τομέων όπου μπορεί να σημειωθεί επέκταση εκ των έσω προς τα έξω, έχουν επηρεαστεί βαθιά από αυτήν την σπορά των ποικίλων σπόρων. Όλα αυτά είναι πολύ σπουδαία αλλά για εσάς, και προφανώς για εμένα, η ουσιαστική σπουδαιότητα της σποράς είναι ότι έλαβε εξίσου χώρα μέσα σε όλους εμάς. Έτσι, αναμένουμε τώρα την βλάστηση και την ανθοφορία.

Η εργασία της Θ.Ε. ανά τον κόσμο και η επίδρασή της στην συνείδηση του κόσμου είναι σαφείς και αναμφισβήτητες. Δεν υπάρχει τίποτα γύρω μας που να μην έχει νιώσει το άγγιγμα της σοφίας την

οποία αποκαλούμε Θεοσοφία, αλλά και το άγγιγμα της Θ.Ε. Καθένας από εμάς είναι αποδέκτης αυτού του σπουδαίου ευεργετήματος. Έτσι, έχει εκπληρωθεί κατά πολλούς τρόπους η αρχική εντολή να διαδοθεί η γνώση της Θεοσοφίας. Εάν στρέψουμε την σκέψη μας πίσω στο 1875, τότε που ιδρύθηκε αρχικά η Θ.Ε., θα διαπιστώσουμε ότι οι ποικίλες ιδέες και όσα σήμερα θεωρούμε ως δεδομένα –θέματα όπως η επταδική σύνθεση του ανθρώπινου όντος, ότι ο άνθρωπος είναι κάτι περισσότερο από απλώς ένα φυσικό σώμα, ότι υπάρχουν περιβλήματα επί περιβλημάτων στην υπόσταση, πεδία ύπαρξης που λειτουργούν ταυτόχρονα εντός ημών–, εκείνη την εποχή δεν συνιστούσαν απλώς ασαφείς εντυπώσεις αλλά ήταν παντελώς άγνωστες κυρίως στον Δυτικό κόσμο.

Ιδέες αρκετά κοινές και συνηθισμένες στον Ανατολικό κόσμο –όπως το Κάρμα και η Μετενσάρκωση που συνιστούν ένα στοιχείο επί του οποίου οι άνθρωποι δομούν την ζωή τους– ήταν άγνωστες στον Δυτικό κόσμο της Ευρώπης και της Αμερικής. Σήμερα, όλα τα λεξικά ανά την υφήλιο εμπεριέχουν αυτούς τους όρους και οι ιδέες έχουν πλέον ριζώσει αποκτώντας δημοφιλή σημασία. Δεν είναι ασυνήθιστο ενώ βρίσκομαι σε ένα κατάστημα στις Η.Π.Α., να ακούσω μια συνομιλία μεταξύ δύο ανθρώπων που μιλούν για το κάρμα τους ή για την μετενσάρκωση, ή για ένα συγκεκριμένο επίπεδο ονειρέματος και την ερμηνεία των ονείρων. Όλα τα παραπάνω ήταν ανήκουστα στην κοινωνία του 1875 αλλά σήμερα αποτελούν κοινά θέματα προς συζήτηση, διότι εκείνοι οι πρώτοι σπόροι έχουν πλέον ανθίσει. Όμως, αυτή η ευλογία συνιστά εξίσου ένα τμήμα του προβληματισμού μας.

Η θεοσοφική διδασκαλία παρουσιάζει μια κατανοητή θέαση αλλά ο κόσμος, εν γένει, έχει υιοθετήσει τις επιμέρους διδαχές λαμβάνοντας υπόψη ότι θεωρεί ενδιαφέρον και αφήνοντας κατά μέρος την ευρύτερη εικόνα που περιέχει όλα τα επιμέρους. Κατά αυτόν τον τρόπο υποβιβάζεται η αξία θεμάτων όπως το Κάρμα, τα πεδία της Φύσης, η πνευματική εξέλιξη αλλά ακόμη και οντότητες όπως οι Διδάσκαλοι της Σοφίας, με αποτέλεσμα να μετατρέπονται σε εμπορευματικά αγαθά και απλές λεπτομέρειες μιας ατέρμονης αναζήτησης με σκοπό την προσωπική ικανοποίηση. Και αυτό δημιουργεί ένα μεγάλο πρόβλημα. Η συγκεκριμένη κατάσταση δημιουργεί ορισμένα ερωτήματα στον νου ενός μέλους της Θ.Ε.

Την εποχή που ιδρύθηκε η Θ.Ε., θεωρήθηκε βάλσαμο αληθείας που μπορούσε να προσφέρει πολλά στον κόσμο, εάν η διδασκαλία της παρουσιαζόταν καταλλήλως ώστε να ανακουφίσει σημαντικά την οδύνη που οι άνθρωποι προκαλούν στον εαυτό τους. Λίγοι θα

μπορούσαν να ισχυριστούν ότι σήμερα, το 2014, έχει μειωθεί η δράση των εγωιστικών κινήτρων που κυριαρχούσαν στην καρδιά και τον νου των ανθρώπων του 1875. Αντιθέτως, έχει αυξηθεί το επίπεδο του εγωιστικού ανταγωνισμού. Έθνη, ομάδες ανθρώπων, μεμονωμένα άτομα, όλοι βρίσκονται σε αντιμαχία μεταξύ τους. Για ποιο λόγο; Φαίνεται ότι όλοι προσπαθούν να αποσπάσουν περισσότερα. Περισσότερα από ποιο πράγμα; Επιλέξτε: μεγαλύτερο έλεγχο επί των άλλων, περισσότερα χρήματα, μεγαλύτερη φήμη, περισσότερα – περισσότερα. Το ίδιο είδος απληστίας που ροκάνιζε την ανθρώπινη καρδιά τότε, την ροκάνιζει και σήμερα ακόμη και εν παρουσία εκείνου που αποκαλούμε «Θεοσοφία». Ότι περιγράφουμε ως θρησκευτική αιρετικότητα, δεν διαφέρει σε λεπτομέρεια από ένα πολεμοχαρές έθνος ή μια ληστρική επιχείρηση. Εάν τα συγκρίνουμε όλα αυτά, θα διαπιστώσουμε ότι είναι ίδια. Όλοι ανταγωνίζονται για «μερίδιο στην αγορά», ήτοι: για το δικό τους κομμάτι στην πλανητική πίττα.

Αυτό που συμβαίνει σήμερα δεν είναι το όραμα που ήλπιζαν για την μελλοντική ανθρωπότητα τόσο πολλοί άνθρωποι την εποχή της ίδρυσης της Θ.Ε.. Το γεγονός μας επιβάλλει να αναρωτηθούμε κάποια πράγματα. Το πρώτο είναι, «τί συνέβη, πράγματι, στο καταπραϊντικό βάλαμο της αλήθειας που έδωσε στον κόσμο η Θεοσοφική Εταιρεία;». Δεν υπάρχει θρησκεία ανώτερη από την αλήθεια. Δεν υπάρχει Ντάρμα (=καθήκον) ανώτερο από την αλήθεια, ούτε άνθρωπος ούτε ιδέες, ούτε κίνηση ούτε διδασκαλία. Με ποιο τρόπο αντιμετώπισε ο κόσμος μας την πιο πρόσφατη έκφραση της Άχρονης Σοφίας; Εδώ ανακύπτει ένα άλλο ερώτημα. Ποιος είναι ο δικός μας ρόλος στην διάδοση των θεοσοφικών θεμάτων στον κόσμο ως μέλη της Θ.Ε., ως άτομα που πραγματικά θεωρούμε πως αξίζει να προσπαθεί κανείς να ζει ακολουθώντας την εμπειρία του με την Αλήθεια; Έχουμε παραιτηθεί από τον ρόλο που οφείλουν να αναλάβουν όσοι θεωρητικά τουλάχιστον κατέχουν γνώση;

Οδηγούμαστε όμως σε ένα ακόμη ερώτημα. Μας αρκεί η γνώση, ακόμη και εκείνη που περιγράφουμε ως θεοσοφική; Είναι αρκετό να λέει κανείς «γνωρίζω», και ότι γνωρίζω κάτι που σοφοί άνθρωποι όλων των αιώνων υπέδειξαν ως εκείνο που ενέχει σπουδαία αξία; Κατά κάποιο τρόπο, η απάντηση που λαμβάνουμε από τον κόσμο είναι ότι χρειάζεται κάτι περισσότερο. Τί όμως; Κάθε άνθρωπος είναι προικισμένος με ευαισθησία ορισμένου βαθμού, ίσως με ελαφρώς διαφορετικό τρόπο. Λίγοι είναι εκείνοι που αγνοούν το γεγονός ότι ένα νέο είδος προτύπου αρχίζει να δημιουργείται στον σημερινό κόσμο. Το βλέπουμε γύρω μας, γνωρίζουμε ότι κάτι συμ-

βαίνει, αλλά είναι σχετικά περιορισμένη η ικανότητά μας να σκιαγραφήσουμε το περίγραμμά του και να υποδείξουμε τον τρόπο με τον οποίο θα εμφανιστεί. Εντούτοις, όλοι γνωρίζουμε ότι κάτι συμβαίνει στον κόσμο μας.

Υπάρχει μια παντοδύναμη συνείδηση που θέλει να την γνωρίσει ο κόσμος. Εάν επρόκειτο για άνθρωπο, θα την περιγράφαμε ως κάποιον που επιζητεί να βαδίζει ανάμεσά μας. Όπως τα ύδατα αναζητούν ένα μέσον ροής, το ίδιο αναζητά αυτή η συνείδηση. Αναζητά ακαταπαύστως ανοίγματα διαμέσου των οποίων να μπορέσει να γίνει αισθητή. Για όλους εκείνους που έχουμε αγκαλιάσει το πνευματικό μονοπάτι και για τους οποίους οι ιδέες και η ουσιαστική εμπειρία της Θεοσοφίας έχουν αποκτήσει αληθινή σημασία, ως ένα τέτοιο άνοιγμα μπορούμε να περιγράψουμε τον δικό μας ρόλο. Υπάρχει όμως κάτι που μας προβληματίζει. Ίσως ακουστεί κάπως βαρύ και μάλλον θα ήταν καλύτερα να μην ειπωθεί, αλλά ο σημερινός κόσμος, παρά την βαθιά λαχτάρα του να αποκτήσει μια σύνδεση με κάτι που να είναι «αληθινό», που να μιλά στο εσώτερο κάλλος, στο κάλεσμα που ενυπάρχει σε κάθε άνθρωπο – αυτός ο κόσμος δεν κρούει την θύρα μας και δεν υφίσταται λόγος να αναμένουμε κάτι τέτοιο. Έτσι, λοιπόν, το ερώτημα που πιθανόν αξίζει περισσότερο να θέσουμε στον εαυτό μας είναι: εμείς χαράσσουμε κάποιο μονοπάτι προς την θύρα εκείνων που μας χρειάζονται;

Το έργο που κείται εμπρός μας είναι το ίδιο ακριβώς με εκείνο που όφειλαν να εκπληρώσουν οι ιδρυτές της Θεοσοφικής Εταιρείας. Δεν έχει τροποποιηθεί αλλά παραμένει καθήκον μας να ανοιχθούμε σε έναν κόσμο που έχει πνευματικές ανάγκες. Ένας από τους σημαντικούς Παγκόσμιους Προέδρους, η κ. Άννη Μπέζαντ, αναφέρθηκε κατά ποικίλους τρόπους στην πνευματική ζωή. Ένας από αυτούς σε ό,τι αφορά την πνευματικότητα και κυρίως τις δικές

μας προσπάθειες ως μέλη να την προσεγγίσουμε, ήταν ότι οφείλου-
με να κρίνουμε την πνευματικότητά μας βάση του τρόπου με τον
οποίο αυτή επηρεάζει το περιβάλλον μας. Όχι εάν εμείς είμαστε
ευχαριστημένοι με τον εαυτό μας, ούτε ανάλογα με την ικανότητά
μας να είμαστε εν σιγή στις προσωπικές μας στιγμές – τίποτε από
όλα αυτά. «Ας αφήσουμε την πνευματικότητά μας να κριθεί από το
αποτέλεσμά της στον κόσμο. Ας φροντίσουμε να γίνει ο κόσμος κα-
λύτερος, αγνότερος, ευτυχέστερος, δεδομένου ότι και εμείς ζούμε
εν μέσω αυτού». Πιθανόν αυτό να μην αποτελεί κανόνα για όλους
σε ό,τι αφορά την πνευματικότητα αλλά οπωσδήποτε αξίζει να το
εξετάσουμε.

Θα μοιραστώ μαζί σας δύο στοιχεία από την Χριστιανική πνευ-
ματικότητα, τα οποία συχνά παραβλέπονται και ο κόσμος τείνει να
τα αγνοεί. Το πρώτο λέει: «Εάν ο Κύριος δεν οικοδομήσει τον οίκο,
μάταια εργάζονται όσοι μοχθούν προς οικοδόμησή του» (*Ψαλμοί*
127:1). Το δεύτερο, το οποίο αποτέλεσε την βάση του έργου του
Mahatma Gandhi, του Martin Luther King και άλλων που είχαν συλ-
λάβει σε βάθος το νόημά του, επιτάσσει: «Μην αντιστέκεστε στον
πονηρό» (*Κατά Ματθαίον*, 5:39). Για εμένα, η σύνδεση μεταξύ των
δύο αυτών εντολών δεν σχετίζεται διόλου με το κακό και οπωσδή-
ποτε δεν έχει καμία σχέση με την οικοδόμηση κτηρίων. Αφορά σε
μια όψη της ύπαρξής μας την οποία μερικές φορές παραβλέπουμε.
Εν ολίγοις, αυτή η όψη της ύπαρξής μας, του νου μας, μπορεί να πε-
ριγραφεί ως μια κατάσταση «ανοίγματος». Όπως μια ανοικτή θύρα,
ένα ανοικτό παράθυρο, η εν λόγω όψη δεν αντιστέκεται σε τίποτα,
δεν παρεμποδίζει τίποτα, δεν αποστρέφεται εκείνο που ο νους μας
χαρακτηρίζει χαμερπές ή αποτρόπαιο. Μην αντιστέκεστε. Από την
ίδια της την φύση, η αντίσταση συνιστά λειτουργία ενός νοητικού
που έχει παγιδεύσει ο φόβος. «Αυτοπροστασία» σημαίνει νους που
αντιστέκεται. Στην αντίληψη εκείνων που είναι γνήσιοι σοφοί, εάν η
συμπεριφορά αυτή δεν προκαλούσε τόση οδύνη θα μπορούσε να
μοιάζει διασκεδαστική.

Ένας σύγχρονος ακόλουθος του Ταοϊσμού έθεσε ένα ερώτημα
και εν συνεχεία απάντησε λέγοντας: «Για ποιο λόγο είστε τόσο δυ-
στυχείς; Επειδή το 99.9% όσων πράττετε, όσων σκέπτεστε, όσων
επιθυμείτε, περιστρέφεται γύρω από τον εαυτό σας και τίποτε άλ-
λο». Αυτός ο (εξωτερικός) εαυτός που τόσο πολύ μας απασχολεί
και καταφεύγουμε σε υπερβολική προσπάθεια ώστε να τον καλλω-
πίσουμε, να τον εναρμονίσουμε, χάριν του οποίου υιοθετούμε την
κατάλληλη διατροφή και προβαίνουμε στις ορθές σκέψεις – αυτός
είναι εκ φύσεως άνευ ουσίας. Εύκολο είναι να διαπιστώσουμε τις

εξωτερικές μορφές απληστίας που διεγείρει ο εγωισμός: χρηματικός πλούτος, απόκτηση πολλών ακινήτων, απόκτηση φήμης. Όμως, είναι πολύ δύσκολο να εντοπίσουμε τις πιο λεπτοφυείς όψεις του όπως πχ. η προσκόλληση στην ιδέα της αιώνιας ύπαρξης του ίδιου εαυτού (της εξωτερικής προσωπικότητας) που θα συνεχίσει να υφίσταται από ενσάρκωση σε ενσάρκωση, από πολιτισμό σε πολιτισμό. Εάν εξετάσουμε προσεκτικά το ζήτημα, κανείς δεν έχει καταφέρει έως τώρα να εντοπίσει μέσα του τον φευγαλέο αυτόν εαυτό. Καλές οι απαντήσεις αλλά αυτό που έχει σημασία είναι το ερώτημα αυτό καθεαυτό, καθώς και εκείνο που θα έπρεπε να αναδύεται μέσα μας. Αυτήν την στιγμή δεν μας λείπει τίποτε σχετικά με αυτό το καθήκον μας, διότι ο σπόρος έχει σπαρθεί μέσα μας ενώ το έδαφος, το απαραίτητο ύδωρ και τα θρεπτικά συστατικά μπορούν όλα να βρεθούν πλέον.

Το μοναδικό πράγμα που παρακωλύει την λάμψη του εσώτερου φωτός και την ώθησή του στους σπόρους ώστε να βλαστήσουν, είναι τα εμπόδια που εμείς ρίχνουμε εμπρός του σαν πυκνά σύννεφα. Λέμε ότι η φήμη ενός ανθρώπου, το ποιος είναι, ηχεί τόσο έντονα ώστε οι άλλοι αδυνατούν να ακούσουν τα λόγια του. Ο εσώτερος εαυτός μας είναι εκείνο που θα πρέπει να διαφανεί διότι αυτός συνιστά την ίδια την ιδιότητα του ανοίγματος και όχι απλώς η ανοχή, ούτε μόνο η αποδοχή των διαφορετικών πίστειων, των θρησκειών και των φυλών. Παρότι αυτά είναι πολύ σημαντικά, το εσώτερο άνοιγμα απαιτεί περισσότερα από εμάς.

Ας ανταποκριθούμε λοιπόν σε αυτήν την παντοτινή πρόσκληση του ανοίγματος, που συνιστά τον μόνο τρόπο με τον οποίο εμείς ως άτομα μπορούμε να μετουσιωθούμε καθώς και την μόνη οδό μέσω της οποίας η ανθρωπότητα μπορεί να βιώσει την αναγέννηση που μνημόνευαν όλοι οι προηγούμενοι Παγκόσμιοι Πρόεδροι. ΑΥΤΟΣ είναι ο στόχος του Θεοσοφικού έργου στο σύνολό του.

Η ζωή απαιτεί να αποκηρύξει ο νους τις δικές του επιθυμίες, τις δικές του παρωθήσεις, τα ένστικτα και τις αντιδράσεις του, έτσι ώστε να εκδιπλωθεί μια μεγαλοπρεπής δύναμη και να αποκαλύψει τον εαυτό της όχι σύμφωνα με την ανθρωπινή θέληση αλλά υπακούοντας στους θείους νόμους και την θέληση της Φύσης.

*+Radha Burnier
(Παγκόσμια Πρόεδρος της Θ.Ε., 1980-2013)*

MANTRAM

Θωμάς Λιογάρας
(Κρήτη)

Τα Mantra ή mantram είναι μικρές, σύντομες λεκτικές φράσεις, οι οποίες χρησιμοποιούνται για διαφόρους σκοπούς. Η λέξη αυτή είναι σανσκριτική και προέρχεται από δύο συλλαβές: την συλλαβή man που σημαίνει το μυαλό, τον νου, και την συλλαβή tra ή traya που ερμηνεύεται ως απελευθέρωση – άρα το mantra είναι μια αγνή ηχητική δόνηση που προκαλεί την απελευθέρωση του ακάθαρτου νου από τις υλιστικές του ροπές.

Η προέλευση των matram είναι πολύ παλιά και θεωρείται ότι προέρχονται από την σανσκριτική γλώσσα. Για να μπορέσουν όμως να βοηθήσουν τους ανθρώπους, θα πρέπει να απαγγέλλονται με τον σωστό ρυθμό και την σωστή αρμονία. Χρησιμοποιούνται σε κάθε θρησκεία και θεωρείται ότι μπορεί να φέρουν την αρμονία και την ισορροπία στους ανθρώπους, τόσο σε σωματικό όσο και σε ψυχικό επίπεδο.

Σε πρώτο επίπεδο κάθε σύνομη λεκτική φράση, όταν επαναλαμβάνεται αδιάλειπτα μεταβάλλεται σε mantra το οποίο μέ-

σω επανάληψης εισχωρεί στο ασυνείδητό μας και επηρεάζει τις σκέψεις, την αντίληψη και τις πράξεις μας. Τα mantra φτεύονται όπως οι σπόροι στο συνείδητό μας και μέσω της επανάληψης και της αποδοχής απλώνουν τις ρίζες τους στο ασυνείδητο. Όταν «ριζώσουν» αρχίζουν να ασκούν την επίδρασή τους επάνω μας όπως να αντικατασταθούν από κάποιο άλλο mantram. Όταν ένα matram ριζώσει γερά στο ασυνείδητο, μας επηρεάζει ακόμη και χωρίς να το συνειδητοποιούμε.

Τα mantram είναι πιο αποτελεσματικά όταν προφέρονται στα ανώτερα νοητικά επίπεδα, και αυτό απαιτεί προετοιμασία ευθυγράμμισης και ψυχική εμπότιση. Αυτή είναι η πρώτη μουσική που θα ηχήσει σε μια εμποτισμένη από την ψυχή προσωπικότητα, και μέσω αυτής οι κατώτεροι φορείς θα φορτιστούν με μεγάλες ενέργειες φωτός, αγάπης και δύναμης.

Η ινδουιστική προέλευση των matram εντοπίζεται στις αρχές που διατυπώνονται στην *Rig Veda* και τις *Upanishads*, οι

οποίες εκτιμάται πως έχουν ηλικά χιλιάδων χρόνων και είναι τα δύο θεμελιώδη πνευματικά κείμενα που αποτελούν την φιλοσοφική βάση της ινδουιστικής σκέψης. Τα mantram σχηματίζονται με βάση την έννοια του Naad (=νοητός ήχος), ο οποίος στα κείμενα της Ταντρικής Γιόγκα ονομάζεται και Sabda. Naad είναι ο αρχετυπικός ή εσωτερικός ήχος, η ουσία και η πηγή κάθε υλικού ή άυλου δημιουργήματος. Έχει δύο μορφές: ahata ή ένηχος ήχος – δηλαδή ήχος που μπορούμε να ακούσουμε και χαρίζει απόλαυση, και anahata ή άηχος ήχος που μπορούν να ακούσουν μόνο οι Γιόγκις, των οποίων οι αισθήσεις έχουν αποτραβηχτεί από τον εξωτερικό κόσμο. Το anahata οδηγεί στην απελευθέρωση.

Στον Ινδουισμό, από το Naad σχηματίζεται ένα σύστημα από πενήντα διαφορετικές μητρικές δονήσεις (mantrika), δηλαδή οι φθόγγοι που απαρτίζουν την γλώσσα του υλικού mantrika στην σανσκριτική. Το σανσκριτικό αλφάβητο αποτελείται από πενήντα γράμματα που ονομάζονται vagna, λέξη που σημαίνει χρώμα. Κάθε vagna συνδέεται με ένα συγκεκριμένο χρώμα και όλα μαζί αποτελούν την βάση της αέναα μεταβαλλόμενης πραγματικότητας, δηλαδή της συνείδησης. Έτσι η συνείδηση, ο άηχος ήχος, ο ένηχος ήχος, η μορφή,

το χρώμα και τα στοιχεία της φωτιάς, του νερού, της γης, του αέρα και του αιθέρα αλληλοσχετίζονται. Καθένα από τα πενήντα mantrika εκφράζει μια ενέργεια sakti, η οποία απελευθερώνεται μέσω δονήσεων που χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες: α) Pranayama ή έλεγχος της αναπνοής, β) Mantra – ήχος και γ) Αλχημεία – τα πέντε στοιχεία.

Τα mantram, τα οποία κατά παράδοση είναι στην σανσκριτική γλώσσα, σχηματίζονται από αυτά τα πενήντα mantrika που ονομάζονται και bija mantrika (=σπόρος, σπέρμα – μητέρα). Ο τρόπος με τον οποίο συνδυάζονται, υπακούει στις φυσικές τους σχέσεις. Τα mantram που σχηματίζονται με αυτόν τον τρόπο είναι διανοητικοί ήχοι, οι οποίοι εκλέπονται ή λαμβάνονται για ειδικό σκοπό.

Η επανάληψη ενός mantram ονομάζεται tзара και διαρρείται σε τρία είδη: επαναλήψεις με δυνατή φωνή, χαμηλόφωνες και σιωπηρές με το μυαλό. Ο ασκούμενος χρησιμοποιεί το πρώτο είδος μέχρι το σώμα του να ηρεμήσει και η ατμόσφαιρα που τον περιβάλλει να γίνει ήρεμη και ευχάριστη για διαλογισμό. Στην συνέχεια ακολουθεί η χαμηλόφωνη απαγγελία όπου η ζωτικότητα του σώματος εξισορροπείται και εναρμονίζεται, προετοιμάζοντας έτσι τον δρόμο για μια πιο ουσιαστική

κατάσταση ηρεμίας και αρμονίας του μυαλού και των συναισθημάτων. Το τρίτο είδος θεωρείται πιο αποτελεσματικό.

Τα mantram βοηθούν να απελευθερώσεις τις σκέψεις σου και να ξεδιαλύνεις τους αντιπερισπασμούς, γιατί ψέλνονται στο ίδιο σημείο του μυαλού όπου συμβαίνει ο αντιπερισπασμός. Όταν συνδυάζονται με μια συγκεκριμένη τεχνική ελέγχου της αναπνοής, οι δονήσεις των αναπνοών και των mantram ενώνονται επιφέροντας την σταδιακή μεταμόρφωση της συνείδησης. Άρα, τα mantram είναι συνταγές ήχου που σχηματίζονται με τον προσεκτικό συνδυασμό των bija mantrika.

Σύμφωνα με τον Pandit Usharbudh Arya, δάσκαλο των mantram και του διαλογισμού, αυτοί που πρώτοι ανέπτυξαν τα mantram πειραματίστηκαν με ολόκληρο το φάσμα των ποικίλων ηχητικών τύπων και κατέγραψαν προσεκτικά την επίδραση που είχε η άσκηση αυτού του είδους διαλογιστικής σκέψης στα βαθύτερα επίπεδα του νου τους. Ο ψαλμός των mantram θεωρείται ότι έχει θετικά αποτελέσματα στον νου, όπως πχ. τον απομονώνει από ανεπιθύμητες ροπές.

Η διαδικασία της επανάληψης ενός mantram ονομάζεται ψαλμωδία. Αυτή η ψαλμωδία λέγεται πως απελευθερώνει μια υγρή ουσία, ένα νέκταρ από την

επίφυση (τον αδένα που βρίσκεται στο κέντρο του εγκεφάλου και αποκαλείται έδρα της ψυχής) το οποίο επηρεάζει την συνείδηση. Σύμφωνα με τον Γιόγκι Bhajan, δάσκαλο της Κουνταλίνι Γιόγκα, τα αλφαριθμητικά στοιχεία των mantram είναι οργανωμένα με τέτοιο τρόπο ώστε η γλώσσα να αγγίζει τον ουρανό με έναν συγκεκριμένο ρυθμό απελευθερώνοντας το νέκταρ. Γι' αυτό, ο σωστός ρυθμός απαγγελίας είναι ύψιστης σημασίας. Φαίνεται πως τα mantram ενεργούν σωρευτικά ασκώντας ψυχολογική επίδραση στον νου, σε συνειδητό και ασυνειδητό επίπεδο, με αποτέλεσμα την θεραπεία και την μεταμόρφωση του ατόμου.

ΕΙΔΗ MANTRAM

Υπάρχουν δύο είδη:

A) Τα μονοσύλλαβα, σπόροι που δρουν στα πιο λεπτά επίπεδα δόνησης και δεν διαθέτουν λεκτικό περιεχόμενο.

B) Τα πολυσύλλαβα λεκτικά που διαθέτουν την δύναμη της υποβολής.

Τα μονοσύλλαβα δημιουργούν πρότυπα ηχητικών δονήσεων μέσα στον χώρο, οι οποίες κινητοποιούν τις αντίστοιχες ψυχικές δυνάμεις και τα Τσάκρας και απελευθερώνουν το άτομο από τις αναστολές που το περιορίζουν, χαλαρώνοντας τα δεσμά που το κρατούν δεμένο. Η ψαλμωδία μονοσύλλαβων mantram λοιπόν είναι επα-

νάληψη ήχων, των οποίων η δύναμη οφείλεται ακριβώς στις ηχητικές τους δονήσεις. Τα πολυσύλλαβα συχνά συνδέονται με ορισμένες θεότητες, δηλαδή πρόκειται για προσευχές που επικαλούνται την βοήθειά τους. Η δύναμη αυτού του τύπου mantram συνήθως εξαρτάται από το πολιτισμικό ή θρησκευτικό υπόβαθρο του ατόμου.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ MANTRAM

Μονοσύλλαβα: το ΟΜ, το πνεύμα ή η λέξη του Κυρίου. Το ΡΑ αυξάνει την ενέργεια και χαρίζει δύναμη και ενέργεια σε καταστάσεις ανάγκης. Το ΑΝΙ-ΧΙΟΥ βοηθά την συναισθηματι-

κή ταύτιση με τους άλλους. Το ΧΟΥ ενισχύει την συγκέντρωση. Το ΧΙΟΥ είναι επίκληση στην αγνότητα και προσφέρει ενέργεια. Το ΣΟ-ΧΩΓΚ εξισορροπεί την διανοητική και την συναισθηματική ενέργεια. Το ΘΟ επηρεάζει τα ενεργειακά πρότυπα γύρω από το σώμα και διαθέτει θεραπευτικές ιδιότητες. Πολυσύλλαβα: Το Maha Mantram, δηλαδή το μεγάλο mantram. «Χάρε Κρίσνα, Χάρε Κρίσνα, Κρίσνα Κρίσνα, Χάρε Χάρε, Χάρε Ράμα, Ράμα Ράμα, Χάρε Χάρε». Έχει την δύναμη όχι μόνο να ελευθερώνει τα ζωντανά όντα από τις υλιστικές τους ροπές, αλλά και να τους επιτρέπει

να δοκιμάζουν μέσα τους την έκταση της πνευματικής ζωής.

Το mantram έχει σαν σκοπό να βοηθήσει το μυαλό να συγκεντρωθεί όταν είναι διασκορπισμένο. Η ψαλμωδία επηρεάζει και το ηλεκτρομαγνητικό πεδίο του σώματος, γιατί παράγει μια έντονη δόνηση που επιδρά τόσο σε συγκεκριμένες ενεργειακές συχνότητες όσο και στο συνειδητό. Αν δεχθούμε την ταντρική φιλοσοφική αρχή ότι ο ήχος δημιουργεί την μορφή, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα πως η δύναμη των mantram βρίσκεται στην ικανότητά τους να δημιουργούν νέα πρότυπα δόνησης τα οποία, μέσω του συντονισμού, μπορούν να σταθεροποιήσουν την διανοητική μας συμπεριφορά και την σωματική μας ενέργεια. Με την επανάληψη

των mantram και την ρυθμική συγκέντρωση σε αυτά, μπορεί κανείς να αναμορφώσει πλήρως την σωματική, διανοητική και ψυχική του φύση.

Παρόλα τα ευεργετικά αποτελέσματα που μπορεί να προκαλέσει ένα mantram, ο Γκωτάμα Σιντάρτα (Βούδας) λέει ότι καμία επανάληψη γραφών, κανένα βασανιστήριο του εαυτού, ούτε ο ύμνος με γονυκλισία στο έδαφος ή οι επαναλήψεις των προσευχών, των εκκλησιαστικών κανόνων, εγκολπίων και επικλήσεων, δεν μπορούν να φέρουν την πραγματική Νιρβάνα. Αντίθετα ο Βούδας έδωσε έμφαση στην ατομική προσπάθεια καθενός προκειμένου να επιτύχει τους πνευματικούς του στόχους.

Βιβλιογραφία:

McClellan R.D: «Οι Θεραπευτικές Δυνάμεις της Μουσικής» (μτφρ. Ε. Πέπα) Αθήνα 1997, Faggoto.

Baktivedanta Suami Prabhupada: «Sri Isopanishand», Νέα Υόρκη 1978, Bhaktivedanta Book Trust, και www.yogaword.org/mantra2.htm

Παρακαλούμε τους συνδρομητές του περιοδικού ΙΛΙΣΟΣ να μεριμνούν τακτικά για την εξόφληση της ετήσιας συνδρομής τους (με ταχυδρομική επιταγή προς Περιοδικό ΙΛΙΣΟΣ ή με κατάθεση στον λογαριασμό μας τραπεζικής, βλ. σελ. 63), η οποία είναι απαραίτητη για την ομαλή συνέχιση της έκδοσης του περιοδικού μας και ανέρχεται στο ποσό των 15ευρώ για Ελλάδα και Κύπρο και 20ευρώ για το εξωτερικό (για 4τεύχη ετησίως συν ταχυδρομικά έξοδα). Εάν διαμένετε στην επαρχία, μπορείτε να επικοινωνείτε με τους κατά τόπους αντιπροσώπους μας (βλ. σελ. 63).

Σύμβολα Λευκού Χρώματος (Στα Βήματα του Howard Carter. Ερημικά Σύμβολα του 20ου αιώνα κρυμμένα στα Όρη των Θηβών)

Dr. John Ward

(Ομιλία στο θερινό συνέδριο της θεοσοφικής στοάς ΥΠΑΤΙΑ: «Εσωτερικές Παραδόσεις στον Αρχαίο και Σύγχρονο Κόσμο», Καμένα Βούρλα, Ιούνιος 2012 – Μετάφραση: Ιφιγένεια Κασταμονίτη)

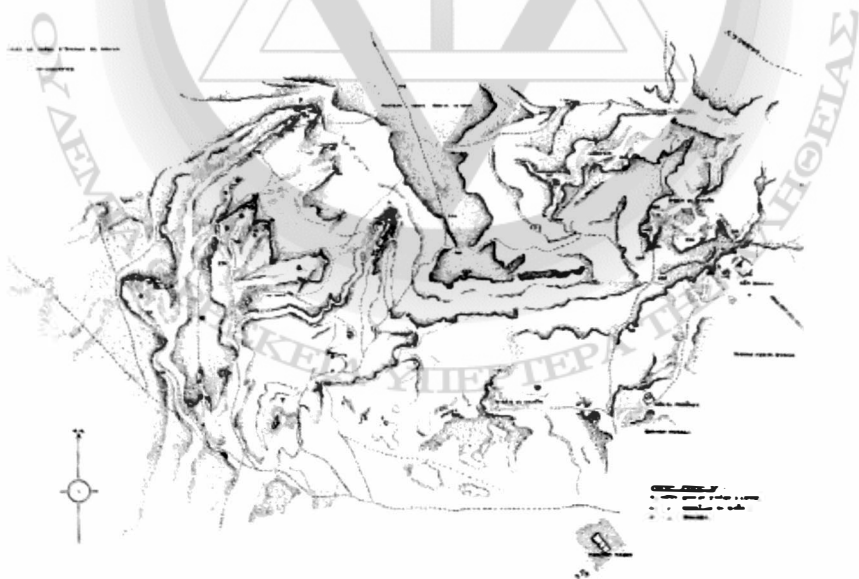

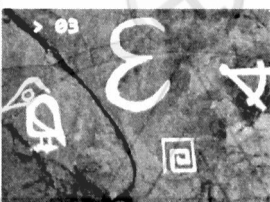
Ο Dr John Ward έλαβε τιμητικά το διδακτορικό του ένεκα των χρόνων που αφιέρωσε στην έρευνα του μεσαιωνικού συμβολισμού, των Ναών των Ναϊτών και των τεκτονικών οροσήμων. Μαζί με την κλασική αρχαιολόγο Dr Maria Nilson, εργάζονται από το 2007 σε ένα σχέδιο ομπρέλα που ονομάζεται «Σχέδιο Σείριος» και επικεντρώνεται στον αρχαίο συμβολισμό, την εξέλιξη και την μορφολογία του. Επί του παρόντος έχουν επικεντρωθεί στην χαρτογράφηση της ανασκαφής στην Gebel el Silsila με σκοπό την δημιουργία, για πρώτη φορά, μιας αναλυτικής βάσης δεδομένων από επιγραφές και χαρακτηριστικά σε λίθους. Έχοντας την υποστήριξη του πανεπιστημίου της Αλεξάνδρειας, εργάζονται ανεξάρτητα χρησιμοποιώντας την οικία τους στο Luxor ως βάση για την έρευνά τους.

Όπως μπορείτε να διαβάσετε στον τίτλο, επιθυμώ να σας παρουσιάσω σήμερα τα σύμβολα Λευκού Χρώματος που ανακαλύψαμε στα Θηβαϊκά Όρη του Luxor, μιας πόλης γνωστής στην αρχαιότητα ως Θήβες. Τα τελευταία πέντε χρόνια με την Μαρία εξερευνούσαμε αυτήν την οροσειρά, η οποία βρίσκεται στην Δυτική πλευρά του Luxor, καθώς και τους αρχαίους εμπορικούς δρόμους που διασχίζουν τις διάφορες κοιλάδες και τους γκρεμούς. Αρχικά, οι έρευνές μας ήταν επικεντρωμένες στις προϋπάρχουσες αρχαίες επιγραφές, που είχαν σκαλιστεί επάνω στις γυμνές βραχώδεις επιφάνειες των βουνών. Ορισμένες από αυτές, όχι όλες, είχαν ήδη καταγραφεί, κυρίως από τον

Howard Carter, ο οποίος, το 1916 άρχισε να εξερευνά τις κοιλάδες ελπίζοντας να ανακαλύψει αρχαίες ταφικές περιοχές και άλλα αρχαιολογικά ευρήματα που διακρίνονται στον παρακάτω χάρτη. Την ίδια εκείνη περίοδο ανακαλύφθηκε ο ανολοκλήρωτος τάφος της Βασίλισσας Hatshepsut στην κοιλάδα-φαράγγι El Gharby, μαζί με την ημιτελή σαρκοφάγο της. Ο τάφος βρίσκεται κρυμμένος ψηλά στην πρόσοψη του λόφου, ασφαλής από οποιαδήποτε πιθανή προσπάθεια τυμβωρύχων να τον σπλήσουν.

Οι περιοχές για τις οποίες θα σας μιλήσω σήμερα εκτείνονται κατά μήκος της διαδρομής του Howard Carter και των κοιλάδων που εξερεύνησε δημοσιεύοντας κατόπιν, το 1917, μερικά σχετικά άρθρα, τα οποία μας βοήθησαν να επιβεβαιώσουμε την πορεία που είχε ακολουθήσει καθώς και ποιες από τις επιγραφές δεν είχε προσέξει. Ο Carter χρησιμοποιούσε ντόπιους εργάτες και ζώα που μετέφεραν τα απαραίτητα για τις έρευνές του εφόδια. Εμείς όμως έπρεπε να μεταφέρουμε στην πλάτη μας τα δικά μας εφόδια και χρησιμοποιήσαμε άλογα, τα οποία, λόγω της τραχύτητας της περιοχής ήταν αναγκαίο να προστατεύονται καθημερινά δεμένα στην σκιά, ενώ εμείς συνεχίζαμε μόνοι μας πεζή μεταφέροντας όλα τα εφόδια. Σε αρκετές από αυτές τις κοιλάδες είναι εύκολο να μεταβεί κανείς πεζή, ενώ τα άλογα αποδείχθηκε πως ήταν άχρηστα. Αυτό μας επέτρεψε να διεισδύσουμε ακόμη βαθύτερα στα μονοπάτια των βουνών καταβάλλοντας μια έντονη, το λιγότερο θα μπορούσε να πει κανείς, προσπάθεια.

Σκοπός αυτής της παρουσίασης δεν είναι να σας δείξουμε τα αρχαιολογικά ευρήματα που βρίσκονται διασκορπισμένα ανάμεσα στις πέτρες και τους ογκόλιθους των διαφόρων κοιλάδων, αλλά θέλουμε να επιστήσουμε την προσοχή σας στα σύμβολα με το λευκό χρώμα. Γι' αυτό, θα προσπαθήσω να ασχοληθώ κυρίως με το θέμα αυτό και να μην παρεκκλίνω πολύ από τον δρόμο μου, θα έλεγα. Η πρώτη ομάδα συμβόλων που συναντήσαμε βρίσκεται στην είσοδο της κοιλάδας της Hatshepsut. Όπως βλέπετε

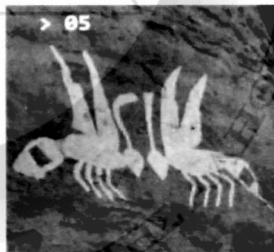
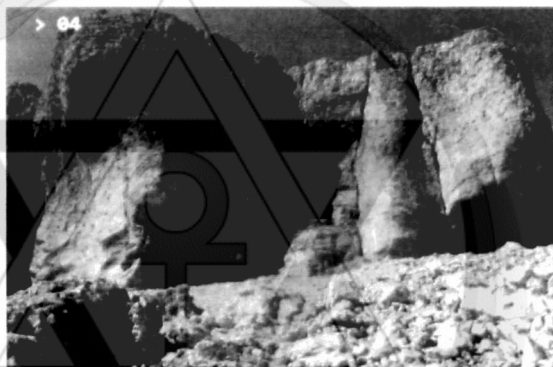
στην εικόνα (εικ. 3) υπάρχουν πέντε διακριτά σύμβολα που συνιστούν κάποιου είδους μήνυμα. Η πρώτη εντύπωσή μας, φυσικά, ήταν ότι επρόκειτο για σύγχρονα γράφιτι που είχε σχεδιάσει κάποιος άφρονος τουρίστας, ή ίσως κάποιος Αιγύπτιος φαρσέρ. Παρακάτω όμως ανακαλύψαμε και δεύτερη ομάδα συμβόλων. Όπως βλέπετε, η όψη τους είναι παρόμοια. Αυτή η ομάδα συμβόλων βρίσκεται ψηλά στην πρόσοψη του λόφου, σε μικρή απόσταση από τον πραγματικό τάφο της Hatshepsut, και είναι: το μικρό πουλί που θυμίζει το ψηφίο 3 σε αντίστροφη θέση, ο εξάντας, και η τετράγωνη σπείρα. Προφανώς αυτά σχετίζονται με την πρώτη ομάδα.

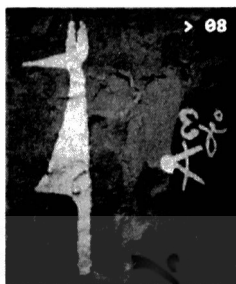
Αναρωτηθήκαμε για ποιο λόγο μπορεί να ήθελε κάποιος να τοποθετήσει τα συγκεκριμένα σύμβολα σε μια κοιλάδα από την οποία δεν περνά κανείς ποτέ, εκτός ίσως από μερικούς τουρίστες στην διάρκεια μιας πεζοπορίας στα βουνά όπου τυχαία θα συναντούσαν αυτά τα σύμβολα, αν τα πρόσεχαν φυσικά. Επειδή εμείς ασχολούμασταν από παλιά με τον αρχαίο συμβολισμό και την αφομοίωσή του στον σύγχρονο πολιτισμό, η πρώτη σκέψη μου ήταν ότι πιθανόν να επρόκειτο για τεκτονικά σύμβολα. Σύντομα όμως απέρριψα αυτό το ενδεχόμενο, διότι όλες οι Τεκτονικές στοές της Αιγύπτου είχαν κλείσει μετά το 1964. Όσοι ανάμεσά σας γνωρίζετε κάποια πράγματα για την σύγχρονη Αιγυπτιακή κοινωνία, θα συμφωνήσετε ότι οι περισσότεροι σημερινοί Αιγύπτιοι συνδέουν αυτόν και την πρακτική του, δικαίως ή

αδίκως, με εκείνη του Ισραήλ. Το γεγονός αυτό όμως έχει ως αποτέλεσμα να αντιμετωπίζεται αρνητικά ο Τεκτονισμός στην σύγχρονη Αίγυπτο. Προτού συνεχίσω, θα ήθελα να επισημάνω ότι δεν σκοπεύω να σας παρουσιάσω τις δικές μας ερμηνείες και υποθέσεις ως προς την πιθανή έννοια αυτών των συμβόλων, αλλά απλώς να σας τα δείξω, ελπίζοντας να προκαλέσω συζήτηση με στόχο την καλύτερη κατανόηση της σημασίας τους. Η επόμενη επίσκεψή μας, καθώς και όσες ακολούθησαν στις διάφορες κοιλάδες, είχαν ως αποτέλεσμα να συναντήσουμε ακόμη περισσότερα σύμβολα κρυμμένα στις πλαγιές των λόφων μακριά από κοινή θέα, τα οποία είχαν ως αποτέλεσμα περαιτέρω ερωτήματα μάλλον παρά απαντήσεις.

Η δεύτερη ομάδα παρουσίαζε τα ίδια χαρακτηριστικά με εκείνα της κοιλάδας της Hatshepsut και ήταν πασιφανές ότι το ίδιο άτομο ή ομάδα ατόμων ευθύνονταν και για αυτά. Για άλλη μια φορά, είχαν σχεδιαστεί σε μια περιοχή όπου δεν κατέφθαναν συχνά τουρίστες, ούτε ήταν προσπελάσιμη με οχήματα 4X4, ή από ομάδες τουριστών με ποδήλατα, φαινόμενο που συχνά παρατηρείται τελευταία στην νεκρόπολη των Θηβών.

Στην εικόνα που βλέπετε (εικ. 5) μπορείτε να διακρίνετε δύο σφήγες: μία αρσενική και μια θηλυκή, γεγονός που διαπιστώνεται από την ύπαρξη ή την έλλειψη του κεντριού καθώς και από την όρθια στάση του κεφαλιού της αρσενικής και την λυγισμένη της θηλυκής σφήγκας. Η ιδιαίτερη αυτή ομάδα συμβόλων μας εξέπληξε και, για να είμαι ειλικρινής, νιώσαμε κάπως αποθαρρυσμένοι και απογοητευμένοι όταν αντικρίσαμε την εικόνα ενός διαστημόπλοιου (εικ. 6). Η όλη εντύπωση σχετικά με αυτήν την ομάδα έλαβε τώρα μια διαφορετική κατεύθυνση από εκείνη που αρχικά είχε διαμορφωθεί στο νου μας. Παρόλα αυτά, φυσικά, όπως αρκετοί ανάμεσά σας αντιλαμβάνε-

στε και κατανοείτε, υπάρχουν πολλές εσωτερικές και ερμητικές σχολές που δίνουν μian επιστημονική ή εξωγήνη ερμηνεία σε αυτά τα σύμβολα. Η πυραμίδα με την σφαίρα στην κορυφή της, το σαλιγκάρι και το πόδι (εικ. 7), που αμφότερα

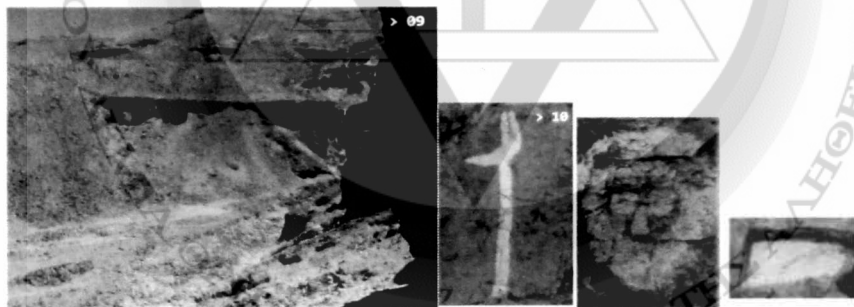
φέρουν τόξα στραμμένα προς συγκεκριμένα σημεία του ιπτάμενου σκάφους, ίσως παρέχουν κάποια νύξη ως προς την ερμηνεία ή την υπόνοια αυτών των συμβόλων.

Στην επόμενη ομάδα θα παρατηρήσετε μια πιο άμεση ομοιότητα με τα γνήσια ιερογλυφικά. Εντούτοις, εξακολουθεί να υπάρχει μια μορφοποιημένη εμφάνιση και όχι μια ακριβής απεικόνιση. Αυτό πιθανόν να οφείλεται σε κάποια σύνδεση με ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων που ευθύνονται για την δημιουργία των συμβόλων αυτών, και οι οποίοι προφανώς διέθεταν ορισμένες γνώσεις σχετικά με τα αρχαία ιερογλυφικά κείμενα και την σημασία τους. Συνεπώς, θα απορρίψω τις συνήθεις ερμηνείες που αποδίδονται γενικά στα σύγχρονα σχέδια γκράφιτι, τα οποία είμαι βέβαιος ότι όλοι έχουν συναντήσει άπειρες φορές. Όπως μπορείτε να δείτε καθαρά σε αυτήν την εικόνα (εικ. 8), η χρησιμοποίηση κειμένου με ιερογλυφικά έχει πλέον γίνει πιο συνηθισμένη. Η ιδιαίτερη αυτή ομάδα βρίσκεται στην ίδια ράχη του βουνού, σε κάποια απόσταση μακριά από τις υπόλοιπες. Αν δεν με βοηθούσε η διερευνητική μου φύση, θα μας είχε διαφύγει εντελώς. Χάρην παρουσίας του περιβάλλοντος τοπίου, θα προσθέσω ότι ακριβώς κάτω από αυτά τα σύμβολα βρίσκεται ένα οικοδόμημα που έχει χαρακτηριστεί ως Κοπτική, πιθανόν, μεταγενέστερη Χριστιανική εκκλησία ενώ στην περιοχή υπάρχουν πληθώρα αρχαιολογικών ευρημάτων από ακόμη πιο πρώιμες εποχές.

Αυτά τα σύμβολα μοιάζουν με συνένωση διαφορετικών τρόπων πνευματικής σκέψης. Για παράδειγμα, το σκήπτρο Ust (Wst) που φέρει ένα φτερό της θεάς Maat, ίσως υποδεικνύει τον θεό Seb ή την θεά της Συμπαντικής Αλήθειας, την ίδια την Maat. Τα σύμβολα OM που έχουν αντιστραφεί από μέσα προς τα έξω αναφέρονται στις Σανσκριτικές Βέδες και ο Εξάντας ίσως υποδηλώνει ναυσιπλοΐα. Ταυτόχρονα όμως, ίσως αναφέρεται στον αστερισμό του Εξάντα που βρίσκεται ακριβώς κάτω από την κοιλιά του Λέοντα. Φυσικά, όλοι γνωρίζουμε καλά την χρήση του Εξάντα ως τεκτονικού συμβόλου. Μετά την ανακάλυψη της δεύτερης ομάδας συνεχίσαμε τις έρευνές μας κατευθυνό-

μενοι προς την κοιλάδα των Κοπτών, όπως αποκαλείται λόγω των Κοπτικών επιγραφών που είχε ανακαλύψει εκεί ο Carter το 1916. Σύμφωνα με τις σημειώσεις του, αυτές ήταν οι μοναδικές επιγραφές στην συγκεκριμένη κοιλάδα, η οποία δεν περιείχε άλλα αρχαιολογικά ευρήματα που μπορούσε να καταγράψει με βεβαιότητα. Η πρόσβαση σε αυτήν ήταν τουλάχιστον δύσκολη, θα έλεγα, και απαιτήθηκαν όλες οι ικανότητές μας να χειραγωγήσουμε τα άλογα, ώστε να τα οδηγήσουμε μέσα από τους ογκόλιθους και τις διασκορπισμένες πέτρες που περιόριζαν κάθε κίνησή μας. Τελικά τα καταφέραμε και συναντήσαμε ένα σκιερό σημείο όπου δέσαμε τα άλογα.

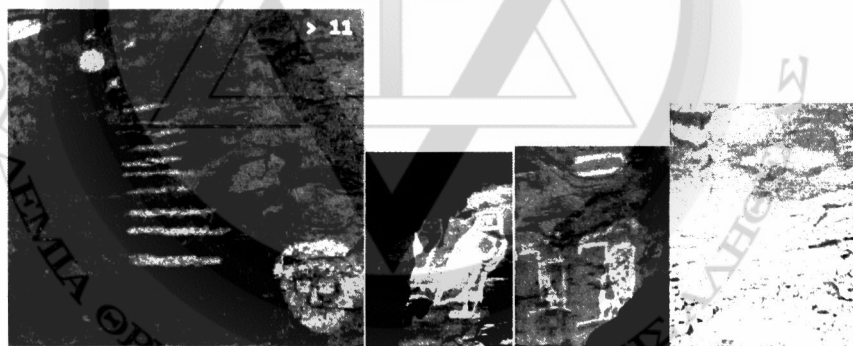
Είχαμε πλέον συνηθίσει στην ιδέα πως θα βλέπαμε κάποιο σύμβολο προτού ανακαλύψουμε προϋπάρχουσες αρχαίες επιγραφές ή γκράφιτι, και δεν υπήρξε εξαίρεση ούτε σε αυτήν την περίπτωση. Το σκήπτρο Uts (εικ.10) έστεκε μόνο του ψηλά σε μια μοναχική πλαγιά, επάνω από το σημείο όπου είχαμε δέσει τα άλογα, εντελώς κρυμμένο από την θέα και χωρίς κάποιον ευδιάκριτο τρόπο να το προσεγγίσει κανείς. Με μεγάλη προσοχή ωστόσο, κινηθήκαμε προς το σημείο εκείνο όπως μπορείτε να διαπιστώσετε από την εικόνα. Εδώ, εάν μου το επιτρέπετε, θα ήθελα να καταθέσω μιαν άποψη ή μια επίσημανση. Οι τοποθεσίες όπου ανακαλύψαμε τα σύμβολα έχουν τέτοια φύση, ώστε είναι αδύνατο να σκεφθεί κανείς πως ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων θα μπορούσε να χαλαρίσει χρόνο και κόπο, προκειμένου να αναρριχηθεί σε τόσο αφιλόξενους τόπους ώστε απλώς να προβεί σε κάποιου είδους βανδαλισμό ζωγραφίζοντας αυτά τα σκόρπια σχέδια.

Αξίζει επίσης να επισημανθεί ότι καθημερινά καταναλώναμε πάνω από εννέα λίτρα νερού, ο καθένας, χωρίς να αναφερθώ στον εξοπλισμό που έπρεπε να μεταφέρουμε, τα απαραίτητα τρόφιμα και τα άλλα εφόδια. Κατά συνέπεια, θεωρείτε λογικό να υποθέτουμε ότι ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων θα ξεκινούσαν ένα ταξίδι σαν αυτό, εφοδιασμένοι με τα απαραίτητα: νερό, τροφή και φυσικά, χρώμα και πιπέλα, απλώς και μόνον για να ζωγραφίσουν σκόρπια σχέδια γκράφιτι;

Δεν πιστεύω ότι θα μπορούσε να έχει συμβεί κάτι ανάλογο. Στην ομάδα των παρακάτω συμβόλων προτιμώ να αναφέρομαι ως «σκάλα του Ιακώβ». Όπως βλέπετε, έχουν ζωγραφιστεί με μεγάλη επιδεξιότητα και προσοχή, δεδομένης της ανώμαλης επιφάνειας του βράχου λόγω φυσιολογικής φθοράς. Η σκάλα με τα δέκα σκαλοπάτια οδηγεί σε κάποιο πιθανό ουράνιο σώμα και περιβάλλεται από τρία πεντάκιττα αστέρια και ένα ορθογώνιο σώμα στην αριστερά πλευρά. Η οδόντωση της βραχώδους επιφάνειας δημιουργεί το σχήμα ενός φυσικού ορθογώνιου που έχει καλυφθεί με λευκό χρώμα. Ο Πράσινος άνθρωπος, όπως προτιμώ να θεωρώ αυτό το σχήμα, κάθεται στο πρώτο σκαλοπάτι της σκάλας.

Όπως συμβαίνει και με τις υπόλοιπες ομάδες συμβόλων, η ερμηνεία των συγκεκριμένων είναι ανοικτή προς συζήτηση. Αυτές οι δύο κουκουβάγιες που έχουν τοποθετηθεί σε μικρή απόσταση από την σκάλα του Ιακώβ, ατενίζουν προς τα κάτω στην κοιλάδα σαν να την προστατεύουν από πλεονεκτική θέση. Παρατηρείστε την διαφορά στο μέγεθος, που προφανώς υποδηλώνει αρσενικό και θηλυκό, ή γονέα και απόγονο. Αυτά τα σύμβολα απεικονίζουν δύο Αητούς. Παρατηρείστε το σχέδιο στην φτερούγα του μεγαλύτερου πουλιού. Η διαφορά υποδηλώνει το φύλο του ή κάποιο είδος ιεραρχίας. Τοποθετημένο επάνω από τους αητούς βρίσκεται το ιερογλυφικό του σχοινού, που σημαίνει «δένω» ή «εσύ». Είναι το ίδιο σύμβολο με εκείνο που δια-

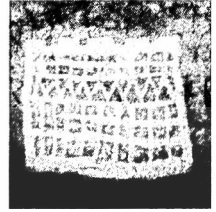
κρίναμε προηγουμένως στην μικρή πυραμίδα της δεύτερης ομάδας.

Το Ankh είναι ένα από τα διασημότερα Αιγυπτιακά σύμβολα και συμβολίζει την ζωή. Το συγκεκριμένο Ankh έχει ύψος περίπου ενάμισι μέτρο και είναι τοποθετημένο στους πρόποδες μιας περιοχής που έχει υποστεί ανθρώπινη παρέμβαση. Αυτό που εννοώ, είναι ότι η υπό εξέταση περιοχή έχει επιπεδωθεί προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως βάση ή εξέδρα, επάνω στην οποία κάποιος ή κάποιοι να μπορούν να εκτελέσουν ορισμένου είδους εργασία. Υπάρχει μια παράξενη ιστο-

ρία σχετικά με αυτήν την κοιλάδα και αυτήν την ομάδα συμβόλων. Πριν ανακαλύψουμε τα συγκεκριμένα σύμβολα εκείνο το απόγευμα, καθόμασταν στο σημείο αυτό παρακολουθώντας δύο αητούς και δύο κουκουβάγιες που μάχονταν ποιος θα κυριαρχούσε στον αέρα. Όπως είναι φυσικό, νίκησαν οι κουκουβάγιες χρησιμοποιώντας την σοφία τους, ώστε να μην καταφέρουν να τις γρατώσουν οι αητοί. Στην συνέχεια, εξολοκλήρου συμπτωματικά, έτυχε να προσπεράσουμε δύο ζωγραφισμένες κουκουβάγιες και Αητούς, γεγονός που φάνηκε το λιγότερο ως ένα είδος σουρεαλιστικής εμπειρίας, θα έλεγα.

Η νότια πλευρά της κοιλάδας-φαραγγιού El Agala δεν περιλάμβανε απλώς πληθώρα μικρότερων αξιοσημείωτων τάφων και ιερών ταφικής προσφοράς στις πλαγιές της, αλλά επίσης, τα σύμβολα της ομάδας 4 που ατένιζαν από ψηλά την κοιλάδα. Τα συγκεκριμένα σύμβολα έχουν τοποθετηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε είναι αδύνατο να τα διακρίνει κανείς, εκτός και αν αναρριχηθεί στην βουνοπλαγιά της κοιλάδας-φαραγγιού El Gharby και τα παρατηρήσει από μακριά, πράγμα που εμείς κάναμε και έτσι ανακαλύψαμε την ύπαρξή τους. Σαν άλλη τελευταία περάσματος, η τοποθεσία των συμβόλων παρέχει σε κάποιον τον τρόπο να παρατηρήσει την επόμενη ομάδα σχημάτων. Επιτρέψτε μου να σας εξηγήσω. Όπως συμβαίνει στην διάρκεια ενός μυστηρίου, ο επισκέπτης πρέπει να σταθεί δίπλα στην πρώτη ομάδα συμβόλων προκειμένου να παρατηρήσει την δεύτερη που θα τον οδηγήσει στην τρίτη, και ούτε καθεξής. Είναι σαν να υφίσταται ένα τυπικό περάσματος με σκοπό να εκπληρώσει την αποστολή του ανακαλύπτοντας τον δρόμο του ή τον δρόμο της προς το τελικό μήνυμα, ένα είδος μύησης, αν προτιμάτε.

Το υψίπεδο όπου έχουν τοποθετηθεί αυτά τα σύμβολα παρέχει ένα είδος εξέδρας με μοναδική θέα. Αν αρκεστεί κανείς σε ό,τι υπάρχει στο βάθος της κοιλάδας, μόνο, θα χάσει την ευκαιρία να παρατηρήσει τα επιπλέον σύμβολα. Κατά συνέπεια, εκείνος ή εκείνοι που ευθύνονται για την δημιουργία τους, περιμένουν από τους επισκέπτες να αναρριχηθούν στις πλαγιές και τους γκρεμούς προκειμένου να εντοπίσουν περισσότερα. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει σκόπιμη επιλογή και σχεδιασμό, και όχι απλώς τυχαία γκράφιτι. Η νότια πλευρά περιέχει συνολικά 13 διακριτά σύμβολα, σε επτά διαφορετικά σημεία. Όπως μπορείτε να δείτε στις παρακάτω εικόνες υπάρχουν τρεις ομάδες πολλαπλών συμβόλων, που προφανώς παραπέμπουν σε κάποιο είδος μηνύματος ή σκόπιμης υπόδειξης ενώ τα άλλα παρέχουν μεμονωμένες έννοιες. Η ομάδα 4 έχει σχεδιαστεί με την μεγαλύτερη δεξιοτεχνία που παρατηρήσαμε έως τώρα, και περιλαμβάνει τα μεγαλύτερα σχήματα. Στην συγκεκριμένη αυτή πλαγιά ανακαλύψαμε το «σπηλαιο

της μύησης» όπου, επάνω σε ένα είδος βωμού διακρίναμε μια φωτογραφική απεικόνιση ενός πιθανού μαγνητικού πεδίου, σαν εκείνα που δημιουργούνται με ρινίδια σιδήρου και έναν μαγνήτη. Δίπλα στην φωτογραφική απεικόνιση υπήρχε ένα κερί, ένα θραύσμα αγγείου από ροζ γρανίτη, μια απολιθωμένη αχιβάδα και ένα κομμάτι ασβεστόλιθου. Επίσης, το σπήλαιο περιείχε διάφορα αρχαιολογικά ευρήματα, συμπεριλαμβανομένων θραυσμάτων πήλινων αγγείων και επιγραφών. Με ποιο τρόπο συνδέονται τα ζωγραφισμένα σύμβολα με τον βωμό, παραμένει ένα μυστήριο, αλλά πεποίθησή μας είναι ότι υπάρχει πράγματι σύνδεση μεταξύ τους. Ο καλλιτέχνης ή οι καλλιτέχνες έχουν χρησιμοποιήσει φυσικούς σχηματισμούς βράχων με τους οποίους τόνισαν διάφορες λεπτομέρειες των συμβόλων. Όπως και προηγουμένως, μπορούμε πάλι να διαπιστώσουμε την χρήση ερμηνευμένων κειμένων με ιερογλυφικά και αρχαϊκή εικονογραφία, που έχει μορφοποιηθεί έτσι ώστε να προσαρμοστεί στις απαιτήσεις του ατόμου ή της ομάδας των καλλιτεχνών. Θα παρατηρήσετε επίσης ότι το σκήπτρο Usr έχει πάλι χρησιμοποιηθεί σε αυτήν την ομάδα, αλλά στέκεται αυτόνομο και όχι ως τμήμα της.

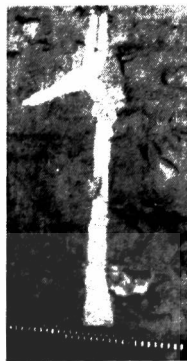

Ο πίνακας με τα τετράγωνα και τα πυργοειδή σχήματα θυμίζει τις μεσαιωνικές απεικονίσεις κάστρων της Mappa Mundii (=Χάρτη του Κόσμου) εκείνης της εποχής. Η διακόσμηση με σχέδια zig-zag, θα μπορούσε να υποδηλώνει το νερό ενώ τα πυργοειδή σχήματα στην κορυφή ίσως αποτελούν στοιχεία κάποιας αρχι-

τεκτονικής λεπτομέρειας. Νομίζω ότι η χρήση της στήλης Djed είναι καθοριστική, δεδομένου ότι πρόκειται για ένα από τα λίγα σύμβολα που δεν έχουν χειραγωγηθεί. Βρίσκεται στο μέσον μιας ομάδας άλλων συμβόλων, τα οποία συμπεριλαμβάνουν την μύγα, το φίδι και το σαλιγκάρι (ή κερασφόρο οχιά). Θα ήταν λογικό να υποθέσουμε ότι η στήλη Djed είναι εξέχουσας σημασίας σε αυτό το μήνυμα, λόγω του μεγέθους της και της γνωστής γενικά έννοιάς της ως σύμβολο ισχύος και δύναμης.

Μετά την ανακάλυψη της ομάδας 4, η προσοχή μας στράφηκε στις υπόλοιπες κοιλάδες της περιοχής και τους γκρεμούς κατά μήκος της κορυφογραμμής της Θηβαϊκής οροσειράς. Δεν ανακαλύψαμε σύμβολα πέρα από τα όρια της κοιλάδας-φαραγγιού El Agala, ούτε κάποια άλλη σύγχρονη ανθρώπινη παρέμβαση στην περιοχή. Ανακαλύψαμε όμως ποικίλες αδημοσίευτες, ακόμη, επιγραφές και σχέδια γκράφιτι που σχετίζονται με τον ιερέα Butehamun και, το σπουδαιότερο, με τον ιερέα Herihor, του οποίου ο τάφος δεν έχει ακόμη ανακαλυφθεί. Αμφότεροι ιερείς, οι οποίοι ανήκουν στην 21η και 22η δυναστεία, ερευνούσαν την περιοχή στην διάρκεια του υπουργήματός τους, αναζητώντας τα κατάλληλα σημεία για να κατασκευάσουν τους τάφους τους. Επίσης, ανακαλύψαμε εκ νέου τα νεολιθικά καταλύματα και τα εργαστήρια επεξεργασίας πυρόλιθου, τα οποία είχαν ήδη καταγράψει ο Augustus Pitt Rivers και ο Sir John Lubbock, στους οποίους θα αναφερθώ αργότερα. Ανάμεσα σε όλους τους ακαδημαϊκούς που έχουν εξερευνήσει αυτές τις περιοχές, κανείς δεν έχει μνημονεύσει τα σύμβολα λευκού χρώματος.

Οι τελευταίες ομάδες συμβόλων βρίσκονταν στην πρόσοψη της οροσειράς. Εξερευνώντας την περιοχή, θέλαμε να καταλάβουμε για ποιο λόγο χρησιμοποιήθηκαν οι κοιλάδες ως εμπορικοί δρόμοι αντί για άλλες, συντομότερες διαδρομές κατά μήκος της οροσειράς. Στα χαμηλότερα σημεία της ανατολικής πλαγιάς που υψώνεται πάνω από την Θηβαϊκή νεκρόπολη, ανακαλύψαμε την ομάδα 5. Κρυμμένη από την κοινή θέα, θα έλεγα, αυτή η ομάδα είχε σχεδιαστεί σε τέτοιο ύψος ώστε ήταν αδύνατο να τα διακρίνει κανείς χωρίς να βρίσκεται πολύ κοντά στο σημείο. Στην πραγματικότητα, άπειρες φορές είχαμε προσπεράσει αυτήν την τοποθεσία ταξιδεύοντας καθημερινά με κατεύθυνση προς τις κοιλάδες. Στα χαμηλότερα σημεία της ανατολικής πλαγιάς υπάρχει πληθώρα αρχαιολογικών ευρημάτων, στα οποία συμπεριλαμβάνονται θραύσματα πήλινων αγγείων και επιγραφές από διάφορες ιστορικές περιόδους της αρχαίας Αιγύπτου. Υπάρχουν επίσης αρκετοί ανασκαμμένοι τάφοι, ως επί το πλείστον συλημένοι κατά την αρχαιότητα και υποκείμενοι στην φυσιολογική φθορά και επέμβαση

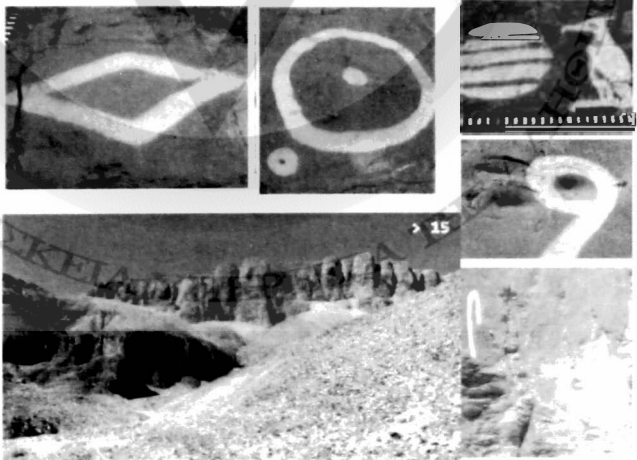
από εξωτερικούς παράγοντες. Έχοντας ανακαλύψει μερικά θραύσματα αγγείων στις απορροές της πλαγιάς, αποφασίσαμε να τα ακολουθήσουμε έως τους πρόποδες. Εκεί ανακαλύψαμε την ομάδα συμβόλων 5, στην οποία παρατηρήσαμε τα πρώτα αριθμητικά σύμβολα, όπως μπορείτε να διαπιστώσετε από την φωτογραφία. Εδώ ο καλλιτέχνης πάλι χρησιμοποίησε την φυσική διαμόρφωση του βράχου, απλώνοντας το λευκό χρώμα κατά τέτοιο τρόπο ώστε να καταστεί εντονότερο το σχήμα του τελευταίου σχεδίου. Τα κυκλικά σύμβολα θα μπορούσαν να αποτελούν απεικονίσεις του ολοφάνερου συμβόλου του Ra, ενώ από τον μικρότερο κύκλο που έχει χρησιμοποιηθεί με το μη χρωματισμένο κεντρικό σημείο, μπορεί κανείς να αντιληφθεί ότι υπάρχει ένα μήνυμα ή μια σκόπιμη υπόδειξη σε αυτήν την συγκεκριμένη ομάδα. Το διαμάντι βρίσκεται χωριστά από τα άλλα σύμβολα σε αυτήν την πλαγιά. Η θέση του αυτή, του επιτρέπει να διατηρεί μια οξειδωση στην επιφάνειά του, όμοια με εκείνη του συμβόλου Ankh στην κοιλάδα των Κοπτών.

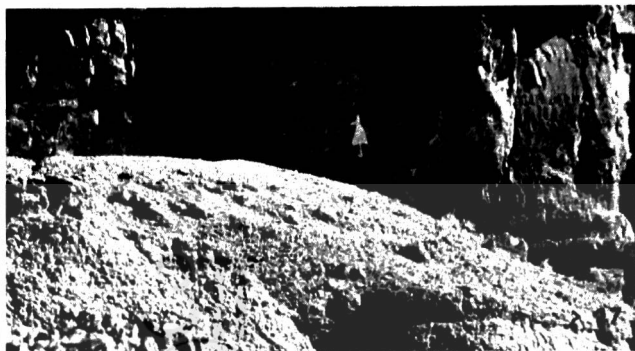
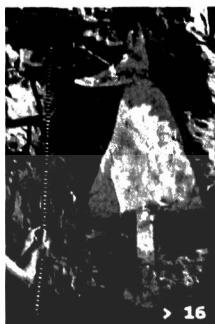
Όλα τα υπόλοιπα σύμβολα έχουν τοποθετηθεί σε τέτοιο σημείο ώστε να παραμένουν καθαρά από σκόνη ή οξειδωση στην επιφάνειά τους. Το σύμβολο του Anubis ξεχωρίζει από όσα σύμβολα έχουμε έως τώρα ανακαλύψει στις κοιλάδες. Έχει τέτοια θέση, ώστε είναι καταφανές πως δεν είχε τοποθετηθεί εκεί για να προσελκύσει την προσοχή κάποιου περαστικού διαβάτη ή επιτηρητή. Ένα μικρό ελικοειδές μονοπάτι γεμάτο από διάσπαρτα αρχαιολογικά υλικά οδηγεί ακριβώς στο σημείο όπου βρίσκεται, ενώ στην πλαγιά κάτω από το σύμβολο στοιβάζονται λίθινα καταλύματα και κυρίως μια εγκατάσταση στρατιωτικής φύσεως και όχι απλών πολιτών. Όπως βλέπετε στην εικόνα, τα σύμβολα είναι το μόνο δείγμα χρήσης λευκού χρώματος από τον καλλιτέχνη ή την ομάδα καλλιτεχνών, ακριβώς επάνω σε προϋπάρχοντα αρχαϊκά σχέδια γκράφιτι. Αυτό όμως κατέστησε εντονότερες τις απεικονίσεις που βρίσκονταν κάτω από το λευκό χρώμα, όπως μπο-

ρείτε και εσείς να δείτε καθαρά. Στην πλαγιά είχαν ήδη σχεδιαστεί πολλές μορφές και σύμβολα από την αρχαιότητα, συνδεδεμένα κυρίως με μια Ερμητική/Γνωστική θεματολογία συμπεριλαμβανομένου του Ahrakas, σχημάτων με μορφή σκορπιού, καθώς και άλλα θέματα μαγικής εικονογραφίας από εκείνο το είδος εικονικών αναθημάτων που σχετίζονται με την προστασία.

Η πλαγιά περιέχει την μεγαλύτερη συγκέντρωση προϋπαρχόντων αρχαϊκών γκράφιτι και επιγραφών που έχουμε καταφέρει έως τώρα να καταγράψουμε σε αυτήν την συγκεκριμένη περιοχή των Θηβαϊκών βουνών. Το ιδιαίτερο αυτό σύμβολο (εικ. 16), λόγω των χαρακτηριστικών του και της σχέσης του με τον Anubis ή Werwawet, θα μπορούσε από την θέση του στην πρόσοψη ενός δυτικού λόφου να υποδεικνύει μian άμεση σύνδεση με τα καθήκοντα των μουμιοποιημένων θεοτήτων. Ο Werwawet ήταν αυτός που «διανοίγει την οδό και το στόμα του νεκρού» στην διάρκεια της τελετής μουμιοποίησης, και ο Anubis ήταν επίσης παρών σε αυτήν την διαδικασία. Η αγκιστροειδής ουρά στην βάση του συμβόλου είναι ενδεικτική του αγκίστρου που χρησιμοποιείται για την αφαίρεση του ανεπιθύμητου εγκεφαλικού υλικού στην διάρκεια αυτής της τελετής. Ο Anubis συντελούσε ιδιαίτερος σε αυτήν την διαδικασία μουμιοποίησης.

Είναι ενδιαφέρον να επισημάνουμε ότι, από την υψηλή πλεονεκτική θέση εκείνου που διανοίγει την οδό, καταφέραμε να παρατηρήσουμε τα σύμβολα στις ομάδες 2,4 και 7. Το ολοκάθαρο αυτό σύμβολο προφανώς είχε χρησιμοποιηθεί ως πρώτος οδοδείκτης, που καθοδηγούσε τον επισκέπτη να προχωρήσει στην επόμενη ομάδα συμβόλων κατά το τυπικό του περάσματος που ανέφερα παραπάνω. Η ομάδα 7, την οποία καταφέραμε να παρατηρήσουμε από το σύμβολο του Anubis, μας προσέφερε μια πιο σύγχρονη ερμηνεία ή συμβολικό μήνυμα. Άστρα με τρεις

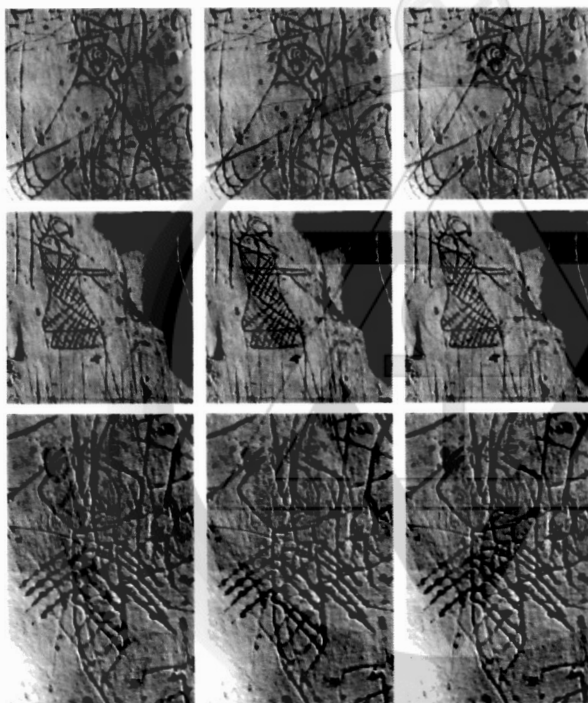

ακτίνες στέκονταν επάνω από ό,τι μπορεί να θεωρηθεί ως απεικόνιση ενός χωνιού, ή πτερύγιου αεροπλάνου ή, έστω, ιπτάμενου αντικειμένου (βλ. σελ. 29). Κατέληξα να αποκαλέσω το σύμβολο αυτό Vulcan (= Ήφαιστο) λόγω της ομοιότητάς του με το συγκεκριμένο τύπο αεροπλάνου. Η μορφή ενός σαλιγκαριού κάτω από αυτό, είναι ιερογλυφικό σύμβολο. Ο σκαραβαίος (σελ. 30) που βρίσκεται σε ύψος περίπου ενάμιση μέτρου, έχει σχεδιαστεί σε μια πιο τραχιά επιφάνεια από ό,τι τα υπόλοιπα σύμβολα, αλλά το λευκό χρώμα που χρησιμοποιήθηκε έχει απλωθεί ομοιόμορφα χωρίς σταγόνες ή άλλο πρόβλημα στο σημείο εκείνο. Τα σχέδιά τους δεν διακρίνονται από αλλού, παρά μόνον αν κάποιος στέκεται πολύ κοντά στο σύμβολο του Anubis.

Είναι δύσκολο να σας προτείνω κάποια συμπεράσματα σχετικά με την πιθανή σκοπιμότητα και ερμηνεία ατυών των συμβόλων. Η μόνη διαθέσιμη επίσημη αναφορά είναι μια φωτογραφία του συμβόλου του Anubis από Ρώσους αρχαιολόγους στις αρχές του έτους 2000, οι οποίοι πίστευαν ότι ήταν αρχαϊκό. Εκ του χρώματος και της σύνθεσης της μπογιάς που είχε χρησιμοποιηθεί σε συνδυασμό με την λευκή και μαύρη φωτογραφία του μαγνητικού πεδίου, πιστεύουμε ότι η ηλικία των συμβόλων υπολογίζεται κάπου μεταξύ των ετών 1920 και 1995. Όπως έχετε ήδη παρατηρήσει στις διάφορες εικόνες, με εξαίρεση το σύμβολο του Anubis όλα έχουν σχεδιαστεί με μεγάλη προσοχή και επιμέλεια ώστε να μην καταστραφούν προϋπάρχοντα αρχαϊκά γκράφιτι. Παρατηρήσαμε επίσης ότι στις περισσότερες περιπτώσεις, αν όχι όλες, υπήρχαν αρχαϊκά γκράφιτι κοντά σε όλες τις επτά περιοχές. Να υποθέσουμε ότι υπήρχε σκοπιμότητα στην δημιουργία τους σε αυτήν την συγκεκριμένη περιοχή, ως συνέχιση δηλαδή μιας αρχαϊκής παράδοσης;

Από τους πρώτους αιώνες της Ευρωπαϊκής ιστορίας, υπήρξαν σημαντικά άτομα και ομάδες που συνδέονταν με τα Μυστήρια της Αιγύ-

που και την αρχαία Γνώση. Είτε τα λευκού χρώματος σύμβολα είναι απλώς διακοσμητικά είτε σκόπιμα σχέδια, εξακολουθεί να υφίσταται ένα μυστήριο γύρω τους. Το Luxor υπήρξε κέντρο Ερημητικής και Εσωτερικής γνώσης, εκτροφείο ποικίλων ομάδων και ατόμων που επιθυμούσαν την φώτιση μέσω εμπλοκής στις αρχαϊκές τέχνες. Θα μπορούσε ίσως μία ή περισσότερες από αυτές τις ομάδες να ευθύνονται για τα σύμβολα αυτά; Παρά τις εκτεταμένες έρευνές μας εξακολουθούμε να μην μπορούμε να εξακριβώσουμε από ποιον ή από ποια ομάδα έχουν δημιουργηθεί. Εντούτοις, μέσω αυτών έχουν έλθει στο φως διάφορες ενδιαφέρουσες πτυχές από το λαμπερό και σχετικά μυστικιστικό, απόκρυφο παρελθόν του Luxor.

του Luxor υπήρξε ένας από τους υποστηρικτές του. Οι εγκαταστάσεις της βρισκόνταν στην Ανατολική όχθη του Luxor, όπου σήμερα στέκεται το μουσείο Μουμιοποίησης.

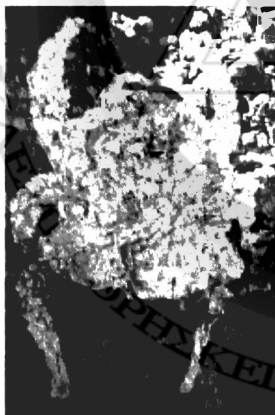
Η Αδελφότητα του Λούξορ προσήλκυσε πολλά αξιόλογα άτομα στο κατώφλι της από Ερημητικούς/Θε-

σοφικούς και Εσωτερικούς κύκλους. Όπως όλοι γνωρίζετε, πολλές ομάδες και σχολές που ενεργούσαν με δική τους πρωτοβουλία, αποσχίστηκαν από τον αρχικό οργανισμό και αρκετές από αυτές εξακολουθούν να υφίστανται ενεργά σήμερα. Θα μπορούσε κάποια ανάμεσά τους να ευθύνεται για τα συγκεκριμένα σύμβολα; Το υπάρχον πληροφοριακό υλικό σχετικά με τις επισκέψεις των πιο αξιόλογων προσωπικοτήτων από ανάλογους τους κύκλους στην Αίγυπτο στην διάρκεια του τελευταίου τμήματος του 19ου αιώνα και τις αρχές του 20ου, απλώς προσθέτει στοιχεία στην παραπάνω υπόθεση. Υπάρχει ένας

συγκεκριμένος βαθμός εσωτερισμού στα σύμβολα και θα μπορούσαν να συσχετιστούν με πολλές από τις ποικίλες ομάδες και σχολές που δρουν εκεί σήμερα. Θα πρέπει όμως να παραμένει κανείς ουδέτερος όταν εξετάζει τέτοιου είδους θέματα όπως είναι τα σύμβολα.

Ανακαλύπτοντας τον τάφο του Tutankhamun το 1922, ο Howard Carter έφερε την ιστορία της Αιγύπτου στο κατώφλι των απλών πολιτών της Ευρώπης και ακόμη παραιτέρω. Η ανακάλυψη του τάφου προσέφερε ελπίδα στις οικογένειες που είχαν υποφέρει από το πένθος για την απώλεια ζωής στην διάρκεια του Παγκόσμιου Πολέμου, ενώ μέσω της μανίας που κυριάρχησε για τα αρχαία Αιγυπτιακά μυστήρια, οι άνθρωποι αυτοί μπόρεσαν να νιώσουν μια ανακούφιση ως προς το ζήτημα της μεταθανάτιας ζωής. Η Αιγυπτιομανία κατέλαβε τις ανώτερες κοινωνικές τάξεις που διέθεταν την οικονομική άνεση για πολυτελείς περιπέτειες. Αρκετές από αυτές τις οικογένειες ήταν εξοικειωμένες με τις διάφορες σχολές και ομάδες που δρούσαν εκτός του κύριου θρησκευτικού ρεύματος. Όσα άκουγαν γι' αυτές, προσέλκυαν εκείνους που διψούσαν για περισσότερη γνώση και φώτιση πέρα από τα τετριμμένα, είτε επρόκειτο για πνευματική είτε όχι.

Μια ανάλογη διαδρομή προσέφεραν οι αρχαίες μαγικές Αιγυπτιακές τέχνες, ενώ οι θησαυροί του τάφου του Tutankhamun απλώς παρείχαν περισσότερη καύσιμη ύλη σε αυτήν τους την επιθυμία. Παρά το γεγονός ότι η ανακάλυψη του Carter προσέφερε στο κοινό μια γεύση από την ευημερία της Αιγυπτιακής ιστορίας, θα μπορούσε να θεωρηθεί κανείς ότι οι υπάρχουσες ομάδες και σχολές ήδη την είχαν γευτεί. Επειδή ο πυρήνας των συστημάτων τους ήταν θε-

μελιωμένος στις αρετές και τις τέχνες των αρχαίων Αιγυπτίων, οι σχολές αυτές είχαν ήδη ικανοποιήσει αρκετά την δίψα τους για ισχύ και γνώσεις.

Αρκετές γνωστές

προσωπικότητες και ονόματα συνδέονται με τα Θηβαϊκά Βουνά και τα μυστικά που κρύβονται εκεί. Περαιτέρω διερεύνηση στην βιογραφία αυτών των ατόμων, μας αποκάλυψε, βέβαια, ένα σχετικά πολύχρωμο υπόβαθρο ζωής αλλά πρόσθεσε ακόμη περισσότερη σύγχυση στο μυστήριο των συμβόλων με το λευκό χρώμα. Ο Flinders Petrie,

που έγινε διάσημος για τις ανακαλύψεις του στην Αίγυπτο και τις έρευνές του, ταξίδεψε κάποτε στα ίδια μονοπάτια με εμάς στα Θηβαϊκά Βουνά και είχε επίσης σχέση με Ερμητικές και Εσωτερικές ομάδες του 20ου αιώνα. Η βοηθός του Margaret Murrey ήταν διάσημη για τα έργα που είχε εκδώσει σχετικά με την Μαγεία και την γητεία. Επίσης, οι ακαδημαϊκοί κύκλοι με τους οποίους αμφοτέρωτα ταξίδευαν είχαν αρκετές σχέσεις με εκείνους που ανήκαν στις διάφορες Εσωτερικές και Θεοσοφικές ομάδες, τις διαφωτιστικές στους δικούς τους τομείς. Ο Petrie συνδεόταν στενά με τον Augustus Pitt Rivers, ο οποίος είχε εξερευνήσει τις ίδιες διαδρομές ενώ μέσω του γάμου της θυγατέρας του με τον Sir John Lubbock κατέστη ο πρώτος φύλακας των Βρετανικών αρχαίων μνημείων. Μαζί με τον Petrie εξερευνήσαν και τοπογράφησαν το Stonehenge στην περιοχή του Somerset της Αγγλίας.

Μερικά χρόνια αργότερα συναντήθηκαν στην Γκίζα της Αιγύπτου προφανώς για να συζητήσουν τις διάφορες ιδιότητες των μεγαλοπρεπών αυτών κατασκευών. Εκείνη την εποχή, ο Pitt Rivers είχε εξελιχθεί σε πλήρως καταρτισμένο αρχαιολόγο και ήταν επίσης μέλος της «Εταιρείας Ψυχικών Ερευνών». Δεν ήταν τόσο διάσημη βέβαια η «Ε.Ψ.Ε.» για τα υψηλά ιστάμενα μέλη της όπως ο Pitt Rivers και ο Lubbock, οι οποίοι παρουσίασαν από κοινού τα ευρήματά τους στις Βασιλικές εταιρείες και, παράλληλα, σε κλειστές ομάδες. Την ίδια εποχή, η Murrey εκπαίδευε τον Battiscombe Gunn που μελετούσε τα έργα του Aleister Crowley κατά τα τελευταία χρόνια της ζωής του, αλλά παρέμενε ένας σταθερός ακόλουθος της ερμητικής και εσωτερικής διδασκαλίας σε ολόκληρη την σταδιοδρομία του. Μαθητές του ήταν οι TGH James και Ricardos Caminos, οι οποίοι συνέβαλλαν αμφοτέρωτα στην ταξινόμηση και καταγραφή των αρχαίων συμβόλων που είχαμε ερευνήσει με την Μαρία τα τελευταία 15 χρόνια εν συνόλω.

Παρόλα αυτά, μετά από 28 χρόνια έρευνας στις τοποθεσίες της Silsila, παραμένει η ανάγκη να συνταχθεί μια κατανοητή αναφορά ή εργασία προς δημοσίευση σχετικά με τις ανακαλύψεις τους. Ο Arthur Evans, ο οποίος εργάστηκε κατά τον ίδιο τρόπο όταν εξερευνούσε την Κρήτη, χλευάστηκε από τους ακαδημαϊκούς κύκλους για τις ανακαλύψεις του αλλά εξυμνήθηκε εκτός αυτών και μνημονεύεται από τον Charles Leadbeater στο έργο του: «*Η Κερκυμμένη Ζωή στον Ελευθεροτεκτονισμό*». Ο Evans πραγματεύθηκε την χρήση του αρχαϊκού συμβολισμού αλλά αρνήθηκε να προχωρήσει περαιτέρω. Μια από τις άλλες αξιοσημείωτες προσωπικότητες που επίσης ασχολήθηκαν με όσα προαναφέρθηκαν, ήταν ο Emile Brugsch. Συνέβαλε στην απόκτηση της στήλης της αποκάλυψης, ή Ankh-ef-en-Khonsu, για λογαριασμό του Aleister Crowley, η οποία αποτέλεσε ένα σημαντικό τμήμα

του αρχικού μυστικιστικού έργου του «*Το Βιβλίο του Νόμου*» που άρχισε να συγγράφει στο Κάιρο το 1904. Επίσης, άλλος ένας ήταν ο Battiscombe George Gunn, ο οποίος είχε εμπλακεί σε μεγάλο βαθμό με τον απόκρυφο κόσμο στην Αγγλία, ανάμεσα στους οποίους ήταν και ο Aleister Crowley. Εργάστηκε για λογαριασμό του Howard Carter μεταφράζοντας την Οστράκα που είχε ανακαλυφθεί στον τάφο του Tutankhamun.

Δεν είναι παράλογο να υποθέτουμε ότι αυτοί οι φίλοι ακαδημαϊκοί δεν είχαν συζητήσει ή αντιπαραθέσει απόψεις σχετικά με τις μάλλον μυστικιστικές αρχές, που αποδίδονταν στην αρχαία Αιγυπτιακή θρησκεία ή τον λατρευτικό της ρόλο. Δεν είναι παράλογο να υποθέσουμε ότι προέκυψε ένα δίκτυο αποτελούμενο από αυτούς τους ακαδημαϊκούς, και ότι ακολούθησε η προσωπική τους εμπλοκή στα απόκρυφα δίκτυα της Ευρώπης καθώς ήταν σε θέση να παράσχουν αυθεντικό υλικό σχετικά με την αρχαϊκή μαγική τέχνη. Υπάρχουν αμέτρητα άλλα άτομα, τα οποία, μέσω της σχέσης τους φέρουν στο φως ένα ολόκληρο δίκτυο διάσημων προσωπικοτήτων που θα μπορούσε να πει κανείς ότι ενεπλάκησαν στην πρακτική και τα τελετουργικά εγχειρήματα όσων αναζητούσαν την φώτιση. Οι Freud, Jung, Blavatsky, Afghani, η οικογένεια Rothschild, η ανώτερη τάξη της Ευρώπης και διάσημοι πολιτικοί της εποχής τους, όλοι είχαν επηρεαστεί από την μυστικιστική έλξη της Αιγύπτου και της Γνώσης. Αρκεί να ερευνησει κανείς κάτω από την αυστηρότερη ακαδημαϊκή επιφάνεια και θα διαπιστώσει τις προσωπικές και εντούτοις πνευματικές ανακαλύψεις εκείνης της εποχής. Τα σύμβολα συνιστούν μια μαρτυρία για αυτές τις ανακαλύψεις και υποδεικνύουν μια συνέχιση της πεποίθησης για τον έλεγχο της αρχαϊκής μαγικής λατρείας.

Θα ολοκληρώσω την παρουσίασή μου θέτοντας το καυτό ερώτημα που έως τώρα μας υπεκφεύγει: εάν τα σύμβολα με το λευκό χρώμα δεν είναι απλώς σχέδια γκράφιτι αλλά αποδίδονται σε κάποια Ερμητική/Εσωτερική ομάδα, τότε ποιος είναι υπεύθυνος για την

δημιουργία τους; Παραμένουν «κρυμμένα σε κοινή θέα». Συγχωρήστε μου το λογοπαίγνιο, αλλά χρησιμοποιώ εκείνο που αναδύεται φυσιολογικά σε όσους έχουν διδαχθεί σχετικά με την τέχνη.

Τα κάλαντα της Πρωτοχρονιάς

Δρ. Νικόλαος Τσιράκογλου (Η.Π.Α.)

Έχετε προσέξει ότι τα κάλαντα της Πρωτοχρονιάς είναι λίγο ασυνάρτητα; Όσο και αν προσπαθήσετε, δεν βγαίνει νόημα μεταξύ των στίχων. Για να θυμηθούμε τα Κάλαντα :

Αρχιμηνιά κι Αρχιχρονιά
Ψηλή μου δεντρολιβανιά (*)
Κι αρχή καλός μας χρόνος
Εκκλησιά με τ' άγιο θόλος (*)
Άγιος Βασίλης έρχεται
Και δε μας καταδέχεται (*)
Από την Καισαρεία
Συ σ' αρχόντισσα κυρία (*)
Βαστάει πένα και χαρτί
Ζαχαροκάντσο ζυμωτή (*)
Χαρτί-χαρτί και καλαμάρι
Δες κι εμέ το παλικάρι (*)

Ας δούμε λοιπόν πώς εξηγείται η ασυναρτησία. Η ιστορία μας διαδραματίζεται στο Βυζάντιο. Σε εκείνα τα χρόνια οι φτωχοί και χαμηλών στρωμάτων άνθρωποι δεν είχαν το δικαίωμα να μιλούν στους αριστοκράτες, παρά μόνο σε γιορτές όπου μπορούσαν να τους απευθύνουν ευχές. Κάποιος νεαρός, λοιπόν, ταπεινής καταγωγής, ήταν ερωτευμένος με μια αρχοντοπούλα. Επειδή δεν ήταν κοινωνικά αποδεκτό να την πλησιάσει παρά μόνο σε περίοδο εορτών για να της απευθύνει ευχές, αποφάσισε ανάμεσα στα κάλαντα του Μεγάλου Βασιλείου να εντάξει και ένα ερωτικό ποίημα που είχε συνθέσει! Αρχίζει λοιπόν και βάζει ενδιαμέσους στίχους (αυτούς με τους αστερίσκους *). Με αυτόν τον τρόπο και τα κάλαντα θα έλεγε ακολουθώντας τους κοινωνικούς κανόνες, αλλά ταυτόχρονα θα παίνευε την καλή του ... !!! Την αποκαλεί ψηλή σαν δεντρολιβανιά. Επειδή φορούσε ένα από τα ψηλά κωνικά καπέλα με το τούλι στην κορυφή, την παρομοιάζει με Εκκλησιά με τ' Άγιο θόλος (θόλος εκκλησίας). Της λέει ότι δεν τον καταδέχεται (ο Άη Βασίλης δεν έχει να κάνει!) γιατί είναι αρχόντισσα κυρία. Τέλος, κλείνει με τις γαλιφιές !!! Την λέει ζαχαροκάντσο ζυμωτή, δηλαδή φτιαγμένη από ζάχαρη (γλυκιά μου) και την παρακαλεί να του ρίξει μια ματιά. Έτσι λοιπόν αυτά τα παράδοξα Κάλαντα πέρασαν από γενιά σε γενιά και έγιναν τα πιο διαδεδομένα σε όλο τον ελληνικό χώρο ... !!!

AYUVERDA

Η Επιστήμη της Ζωής

+Αθανάσιος Μπαρνιάς

Κατά την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, καλή υγεία νοείται η σωματική, συναισθηματική, πνευματική αλλά και κοινωνική ικανότητα το ατόμου να αντιμετωπίζει ικανοποιητικά το συνηθισμένο περιβάλλον του. Όμως, έτσι η έννοια της καλής υγείας για έναν υπάλληλο εμπορικού καταστήματος ή έναν καλλιτέχνη είναι τελείως διαφορετική από εκείνη ενός ξυλοκόπου ή ενός εργάτη ορυχείων. Οπότε η έννοια της καλής υγείας είναι ασαφής, «δυσκολοπροσδιόριστη» και ποτέ μια τέλεια κατάσταση. Στην Ayurveda τα κριτήρια της καλής υγείας είναι επτά, και πιο συγκεκριμένα:

1. Τέλεια ισορροπία των τριών ενεργειών που κυβερνούν τον ανθρώπινο οργανισμό (δηλαδή: Vatta=αέρια, Pitta=πύρινη και Karha=υδάτινη). Η ισορροπία του νερού, των πρωτεϊνών, λιπών και υδρατανθράκων σχετίζεται με την ενέργεια Karha. Η ισορροπία των ορμονών, των ενζύμων του ανοσοποιητικού συστήματος και των μεταβολικών διαδικασιών σχετίζεται με την ενέργεια Pitta. Η ισορροπία των αερίων του αίματος (οξυγόνου, διοξειδίου του άνθρακα) καθώς και του νευρικού συστήματος σχετίζεται με την ενέργεια Vatta.

2. Τέλεια λειτουργία των επτά ιστών που σχετίζονται με το ανθρώπινο σώμα (χυλός, αίμα, λιπώδης, οστεϊκός, νευρικός και μυελός των οστών, σπέρμα). Η όλη διαδικασία προϋποθέτει αρμονική συνύπαρξη των επτά αυτών ιστών μέσω της τροφής.

3. Τέλεια αποβολή των τριών κύριων αποβλήτων του οργανισμού (κόπρανα, ιδρώτας, ούρα) εξασφαλίζοντας ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από τις διάφορες τοξίνες.

4. Τέλεια επικοινωνία των διαφόρων καναλιών επικοινωνίας των διαφόρων περιοχών και οργάνων του σώματος, που συντελεί στην γρήγορη και αποτελεσματική μεταφορά υλικών ουσιών και μηνυμάτων μεταξύ όλων των κυττάρων του σώματος.

5. Τέλεια λειτουργία της πέψης (πεπτικής φωτιάς). Έτσι θα υπάρχει πάντα σωστή θρέψη και του τελευταίου κυττάρου του οργανισμού.

6. Τέλεια λειτουργία των πέντε αισθήσεων που συνδέουν τον νου με το περιβάλλον του.

7. Τέλεια αρμονία μεταξύ σώματος και νου αλλά και της ψυχής του ανθρώπου, δηλαδή μεταξύ των τριών επιπέδων της ύπαρξής του. Βλέ-

που με λοιπόν ότι κατά την Ayurveda υπάρχει σαφήνεια ορισμού της καλής υγείας.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑYUVERDA: Οι άνθρωποι χωρίζονται σε κατηγορίες ανάλογα με ποια ενέργεια επικρατεί σε αυτούς (Vatta, Pitta ή Kapha). Ομοίως, σε κάποιον μπορεί να επικρατούν δύο ενέργειες είτε και οι τρεις μαζί, οπότε λέμε ότι αυτός είναι Vatta-Pitta ή Pitta-Kapha ή Vatta-Pitta-Kapha. Βασικό λοιπόν είναι ανάλογα με τον τύπο στον οποίο ανήκει κάποιος σύμφωνα με τις παραπάνω ενέργειες, να καθορίζεται και ο τρόπος ζωής που πρέπει να ακολουθεί ή η θεραπεία στην οποία πρέπει να υποβληθεί για τελική ίαση. Υπάρχουν ερωτήσεις (test) στις οποίες υποβάλλεται κανείς για να διαπιστώσει σε ποια κατηγορία ανήκει.

Αφορούν στο μέγεθος του σώματος, στο βάρος –εάν το βάρος αυ-

ξομειώνεται εύκολα, τον τύπο του δέρματος

(σκληρό, μαλακό, θερμό, κοκκινωπό,

ωχρό), στα μαλλιά (ξηρά, λιπαρά,

ίσια, τάση για τριχόπτωση, σγου-

ρά, κλπ), στα δόντια (μεγάλα,

μικρά, αραιά, πυκνά, μυτερά,

με ευαίσθητα ούλα κλπ), την

μύτη (ακανόνιστο σχήμα, μυ-

τερή, στρογγυλεμένη κλπ),

τα μάτια (μικρά, μεγάλα,

ενεργητικά, εάν ανοιγοκλεί-

νουν συχνά, ευαίσθητα στο

φως, το χρώμα τους), τα νύ-

χια (ξηρά, άγρια, εύθραυστα,

ευλύγιστα, μακριά, παχιά επι-

φάνεια λαμπερή ή όχι), το

χρώμα των χειλιών, το πηγού-

νι (λεπτό, τετραγωνισμένο, στρογγυλεμένο, μεγάλο), ο λαιμός (μα-

κρυσ, κοντός, φαρδύς), το στήθος (μικρό, επίπεδο, φαρδύ), η κοιλιά

(μικρή, ακανόνιστη, υπερβολικά ωοειδής, μεγάλη στρογγυλεμένη), οι

γοφοί (μικροί, μεσαίοι, μεγάλοι), οι αρθρώσεις (οι εξογκωμένες,

εκείνες που τρίζουν όταν τις πιέζουμε, μεγάλες, μικρές), η όρεξή μας

(κανονικά ή ακανόνιστα γεύματα, μικρή ή μεγάλη όρεξη).

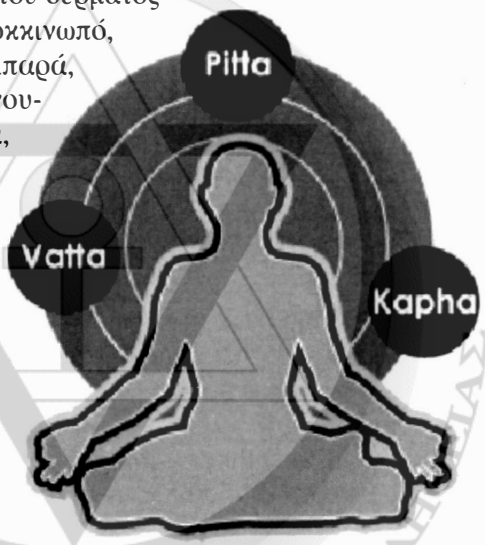
Επίσης, αναφέρονται στην ορεκτική προτίμηση (γλυκές ή ξινές

γεύσεις, αλάτι, πικρά, στυφά, κλπ), στην ανάγκη για νερό (ακανόνι-

στη ή απαίτηση νερού σε τακτικά χρονικά διαστήματα), στην χώνεψη

(αργή, γρήγορη, κανονική), η σωματική δραστηριότητα (μεγάλη, μι-

κρή, μέτρια), την προσωπικότητα (αγχώδης, φοβισμένη, ομιλητική,

συγκρατημένη, φιλόδοξη, συνεσταλμένη), την πίστη σε πεποιθήσεις (εάν ποικίλλει, αφοσιωμένη, αρνητική), την πνευματική ανταπόκριση (εύστροφη, ακριβής, αργόστροφη αν και ακριβής), την μνήμη (εάν ξεχνά γρήγορα, μέση μνήμη αλλά ακριβής, αργεί να θυμηθεί), την καρδιά και τις προτιμήσεις στην ζωή (άτομο δημιουργικό, επίμονο, δυνατότητα επίτευξης καλών ανθρώπινων σχέσεων, διαχείρισης καταστάσεων), την επίδραση του περιβάλλοντος (κρυώνει εύκολα, δεν ανέχεται την ζέστη ή το κρύο, την υγρασία), τον ύπνο (διακεκομμένος, βραχύς, θορυβώδης, πολύς, βαθύς), τα όνειρα (σύντομα, πολυποίκιλα, φοβερά, ρομαντικά κλπ), την ομιλία (γρήγορη, αργή, μονότονη, ακριβής), την δυνατότητα να διαχειρίζεται χρήματα (αγορά υπό πίεση, έξοδα για πολυτέλεια, αποταμίευση, κλπ).

Οι απαντήσεις που δίδονται στα παραπάνω επεξεργάζονται από ειδικό πρόγραμμα υπολογιστή, ο οποίος θα καθορίσει τελικά σε ποια κατηγορία ανήκει το άτομο, όποτε η θεραπεία ή ο τρόπος ζωής που θα προταθεί θα είναι ανάλογος ώστε να υπάρξει πλήρης αρμονία και να έχουμε καλή υγεία. Η Ayurveda, σαν πλήρες φιλοσοφικό σύστημα, περιγράφει όλη την Δημιουργία: από το πώς ξεκίνησε το σύμπαν έως το πώς εμφανίστηκαν ο άνθρωπος και τα υπόλοιπα πλάσματα. Αναφέρεται στο πώς ο άνθρωπος είναι πλασμένος στα τρία επίπεδα ύπαρξης και πώς πρέπει να ζει με αρμονία και χωρίς ασθένειες. Εξετάζει το υλικό σώμα (τα διάφορα όργανά του), τον νου, την φύση του ανθρώπου, τα τρόφιμα, τις κλιματολογικές συνθήκες που τον επηρεάζουν, τις διαπροσωπικές του σχέσεις με την κοινωνία. Περιγράφει τους τύπους των ανθρώπων σε σχέση με τις τρεις ενέργειες (Vatta, Pitta, Kapha) και τις ασθένειες που μπορεί να εμφανιστούν. Πώς διαταράσσεται η ισορροπία και η αρμονία, και πώς εκδηλώνονται οι ασθένειες ανάλογα με την ιδιοσυγκρασία κάθε ατόμου.

Δίνει βαρύτητα στο πώς θα διατηρηθεί η υγεία (σωματική, νοητική, ψυχική) και έμφαση στην πρόληψη των ασθενειών. Αναφέρεται στο ότι ο άνθρωπος στην εποχή που ζούμε, πρέπει να ζει κατά μέσο όρο 100 χρόνια. Θεωρεί την υγεία σαν την τέλεια αρμονία μεταξύ σώματος, νου και της φύσης του ανθρώπου, δηλαδή των τριών επιπέδων της ύπαρξής του. Την αναφέρει ως σιωπή των οργάνων του σώματος και του νου. Αλλά η υγεία δεν θεωρείται αυτοσκοπός, δεν είναι το τέλος του δρόμου αλλά μια απαραίτητη κατάσταση και προϋπόθεση για την Πνευματική Εξέλιξη του Ανθρώπου. Ο σκοπός δεν είναι να είμαστε υγιείς και ταυτόχρονα χαμένοι στις καθημερινές συνήθειες, αλλά μάλλον να αναζητήσουμε το πραγματικό νόημα της ζωής, να συνειδητοποιήσουμε και να ξαναθυμηθούμε την αληθινή μας φύση. Θεωρεί, δηλαδή, ότι όποια θεραπεία και αν ακολουθήσει ο ασθενής χωρίς να αλλάξει

τις καταπτώσεις και τις συνθήκες που δημιουργήσαν κάθε πρόβλημα, αν δεν αλλάξει ο τρόπος ζωής του: η διατροφή, ο ύπνος, η εργασία, η ανάπαυση, οι διάφορες κακές συνήθειες, είναι απλά θέμα χρόνου πότε θα ξαναεμφανιστούν τα ίδια ακριβώς προβλήματα υγείας.

Βέβαια, εάν ο άνθρωπος αγνοήσει τις πληροφορίες που αναγράφονται στα κείμενα της Ayurveda για το πώς θα παραμείνει υγιής και τελικά αρρωστήσει, η Ayurveda περιγράφει και τρόπους αποκατάστασης της υγείας του. Αυτό είναι το θεραπευτικό κομμάτι και εδώ βρίσκονται οι ρίζες και οι αρχές όλων των εναλλακτικών θεραπειών: ομοιοπαθητικής, βελονισμού, Σιάτσου, αρωματοθεραπείας, χειροπρακτικής, οστεοπαθητικής, ρεφλεξιολογίας, φυτοθεραπείας, χρωματοθεραπείας, ηχοθεραπείας, νηστειοθεραπείας σε συνδυασμό με την κατάλληλη διατροφή αργότερα. Στα κλασικά κείμενα Ayurveda αναφέρονται οι παράγοντες που βοηθούν στην εμφάνιση ασθενειών και συντελούν στην συντόμευση του χρόνου ζωής μας. Το συνεχόμενο άγχος (stress), τα ακατάστατα γεύματα, το ακατάλληλο φαγητό για τον τύπο του οργανισμού μας, η κατανάλωση χημικών φαρμάκων, το ανθυγιεινό ωράριο μέσα στην ημέρα, η κακή στάση του σώματος, ο κακός ύπνος, ο κακός τρόπος αναπνοής (ρηχή και ελλιπή αναπνοή), η κακή ποιότητα του αέρα των πόλεων, η ηχορρύπανση, οι άσχημες διαπροσωπικές σχέσεις, τα προβλήματα στην ερωτική ζωή κλπ, θεωρούνται οι βασικές πηγές των προβλημάτων.

Στην συνέχεια καταγράφονται πρακτικά θέματα της καθημερινότητας όπου η Ayurveda έχει να προσφέρει πολλά. Αρχικά θα αναφερθεί το πρόγραμμα που πρέπει να ακολουθείται κάθε ημέρα ανάλογα με την ιδιοσυγκρασία κάθε ατόμου, και ύστερα δίνονται οδηγίες για την αναπνοή, την διατροφή, την σωματική άσκηση και τον ύπνο. Κατόπιν αναφέρονται διάφορες πρακτικές (αρωματοθεραπεία, μασάζ κλπ) που περιγράφονται στα πανάρχαια κείμενα της Ayurveda, οι οποίες μπορούν εύκολα να εφαρμοστούν ακόμη και σήμερα από τον

καθένα, καθώς τα υλικά που χρειάζονται είναι απολύτως φυσικά, εύκολα και προσιτά.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ: Για πολλούς, η λέξη «πρόγραμμα» δημιουργεί απέχθεια, καταπίεση, μζέρια. Στις μεγάλες πόλεις όπου επικρατεί τρελή καθημερινότητα, υπάρχει τάση πολλών να «ξεδίνουν» τις ελεύθερες ώρες τους για να χαλαρώσουν. Το Σαββατοκύριακο τους οδηγεί σε νυκτερινή έξοδο που η προετοιμασία της ξεκινά στις 9-10 το βράδυ, αναχώρηση από το σπίτι στις 10,30μμ (για την νεολαία στις 12μμ διότι τότε ανοίγουν τα club). Έτσι, την ώρα που η φύση ησυχάζει, κάποιοι είναι στριμωγμένοι σε μια αίθουσα με καπνούς τσιγάρων πίνοντας ποτό και ακούγοντας μουσική με ένταση αρκετών decibel. Βέβαια, όταν αυτοί οι άνθρωποι παρουσιάσουν διάφορα προβλήματα, απαιτούν από την συμβατική Ιατρική να τους θεραπεύσει (ουσιαστικά να εξαλείψει τα συμπτώματα) χωρίς να τους περνά από το μυαλό ότι ένα σημαντικό κομμάτι από τις αιτίες αυτών των ασθενειών βρίσκεται στον τρόπο που ζουν και εργάζονται, αλλά και διασκεδάζουν επί αρκετά χρόνια.

Όταν απομακρυνθούμε από την πόλη, βλέπουμε ότι η Φύση ακολουθεί κάποιους ρυθμούς. Ο ήλιος ανατέλλει από την Ανατολή, δύει στην Δύση, το καλοκαίρι κάνει ζέστη, τον χειμώνα κρύο, την ημέρα υπάρχει δραστηριότητα, την νύκτα υπάρχει ησυχία κλπ. Όλα αυτά περνούν απαρατήρητα από πολλούς, οι οποίοι προσπαθούν να ζήσουν ανεξάρτητα από όλα τα παραπάνω. Θεωρούν πχ. ότι επειδή υπάρχει ηλεκτρικό ρεύμα που δίνει την δυνατότητα να έχουμε φως την νύκτα, αυτό μας επιτρέπει να ξενυχτούμε μέχρι το πρωί διασκεδάζοντας. Βέβαια, δεν πρόκειται να πεθάνει κανείς επειδή ξενύχτησε ένα βράδυ. Ο αποσβεστήρας ταλαντώσεων (amortisseur) της υγείας του ανθρώπου αντέχει σε αρκετές παραβιάσεις του φυσικού ρυθμού. Είναι όμως προφανές ότι όταν κάποιος κοιμάται την ημέρα και εργάζεται την νύκτα, τότε τα θεμέλια της υγείας του υποσκάπτονται και το amortisseur συναντά συνεχώς μεγάλες «λακκούβες». Το λογικό είναι η εμφάνιση ανισορροπιών που σταδιακά θα οδηγήσουν στην εμφάνιση κάποιας ασθένειας, το δε σημαντικό ότι στην περίπτωση των ανθρώπων δεν υπάρχουν ανταλλακτικά. Έτσι, εάν παραβιάζονται οι κανονικοί ρυθμοί της ζωής και δεν ακολουθείται κάποιο υγιεινό πρόγραμμα με μαθηματική ακρίβεια, θα εμφανιστούν ασθένειες. Ανάλογα με την σοβαρότητα ή όχι και ανάλογα με το μέγεθος των «λακκουβών» που θα αντιμετωπίσει το amortisseur, αυτές θα παρουσιαστούν ενωρίτερα ή αργότερα.

Είναι προφανές ότι ο άνθρωπος δεν μπορεί να κάνει κάτι για την σιβαρότητα του δικού του amortisseur. Μπορεί όμως να φροντίζει για

την καλή συντήρησή του και, κατά το δυνατόν, να αποφεύγει τις μεγάλες λακκούβες. Μέρμνά μας λοιπόν είναι να καθορίσουμε το καθημερινό μας πρόγραμμα, σε σχέση πάντα με την ιδιοσυγκρασία κάθε ανθρώπου ως προς τα στοιχεία Vatta, Pitta και Kapha. Ένα πρόγραμμα που θα σχετίζεται με το ξύπνημα, την λήψη πρωινού, την καθαριότητα του σώματος, την διατροφή μας, την χαλάρωση, την ερωτική μας ζωή κλπ ώστε όλα αυτά να γίνονται με τρόπο που να συμφωνεί με τους φυσικούς ρυθμούς και να ταιριάζουν στην ιδιοσυγκρασία μας.

ΑΝΑΠΝΟΗ: Ελάχιστοι άνθρωποι σήμερα ασχολούνται με το πώς ακριβώς αναπνέουμε. Πολλές ασθένειες έχουν την ρίζα τους ή επηρεάζονται σε μικρό ή μεγάλο βαθμό από την αναπνοή, γι' αυτό καλό θα είναι να ασχοληθεί κανείς με την διαδικασία της αναπνοής ανακαλύπτοντας ορισμένους μηχανισμούς του σώματος που είναι ακριβώς μπροστά μας και περιμένουν να τους ανακαλύψουμε. Η αναπνοή είναι τεράστιας σημασίας. Τα θέματα που την αφορούν ξεκινούν από τις κινήσεις των αναπνευστικών μυών του θώρακα και του διαφράγματος, συνεχίζουν με την αλληλεπίδραση του αναπνευστικού με το καρδιαγγειακό σύστημα, αλλά ταυτόχρονα μέσω του νευρικού συστήματος και με το γαστρεντερικό σύστημα, επεκτείνοντας στις λειτουργίες όλων των οργάνων του σώματος και του εγκεφάλου και σαφώς σχετίζονται με την ροή της ενέργειας στο ανθρώπινο σώμα και την αλληλεπίδραση Σώματος και Νου. Είναι ο συνδυασμός κρίκος μεταξύ σώματος και νου, τον οποίο η Δυτική Ιατρική σαφώς αγνοεί θεωρώντας την όλη διαδικασία της αναπνοής ως μια απλή μηχανική διεργασία εισροής-εκροής αέρα και απλής ανταλλαγής αερίων στις κυψέλες.

ΔΙΑΤΡΟΦΗ: Ένα τεράστιο πεδίο στο οποίο μπορεί κανείς να κάνει αποφασιστικές αλλαγές που να έχουν άμεση σχέση με την βελτίωση της υγείας του, είναι η διατροφή. Όλοι γνωρίζουμε ότι υπάρχει μια άναρχη κατάσταση στον χώρο αυτόν. Οι σύγχρονοι διαιτολόγοι είναι πελαγωμένοι σε μια θάλασσα από αριθμούς που τους πνίγουν (αριθμός θερμίδων, περιεκτικότητα σε φυτικές ίνες, αναλογία λευκωμάτων επί της %, λιπών και υδατανθράκων, συντηρητικές ουσίες, χρωστικές, αριθμοί E κλπ). Παράλληλα, οι γενετικές επεμβάσεις σε επίπεδο γενετικού υλικού δείχνει να ξεφεύγει τελείως από όλα όσα γνωρίζαμε σαν φυτικά προϊόντα

πριν από είκοσι πέντε χρόνια. Οι εντατικές καλλιέργειες για επίτευξη μεγαλύτερης γεωργικής παραγωγής, ειδικά λιπάσματα, ορμόνες, φυτοφάρμακα, ζιζανιοκτόνα κλπ και αναζήτηση μεθόδων για γρηγορότερη και φθηνότερη απόδοση στον τομέα της κτηνοτροφίας, αρχίζουν να παραβιάζουν τις ανοχές της Φύσης. Παράδειγμα, οι τρελές αγελάδες (σπογγώδης εγκεφαλοπάθεια) εξαιτίας των πρωτεϊνούχων συμπληρωμάτων που τους έδιναν για διπλασιασμό της παραγωγής γάλακτος, διότι τα συμπληρώματα αυτά περιείχαν πολτοποιημένα εντόσθια, δέρματα, σπονδύλους, βλέφαρα κλπ. Έτσι, τα συμπληρώματα μετέβαλαν τις διατροφικές συνήθειες των αγελάδων και από φυτοφάγες έγιναν σαρκοβόρες. Επιτρέψαμε λοιπόν την χρησιμοποίηση τέτοιας υποβαθμισμένης τροφής στην διαίτά μας και φυσικά αξίζουμε τις συνέπειες.

Η ιστορία αυτή είχε περιγραφεί στην τραγωδία του Αισχύλου «Γλαύκος». Στο έργο αυτό υπήρχαν άλογα και όχι αγελάδες. Η ύβρις προς τους θεούς ήταν ίδια. Οι άνθρωποι τάιζαν με κρέας τα άλογα, που από την φύση τους είναι φυτοφάγα, παραβιάζοντας έτσι τους φυσικούς νόμους. Ο Γλαύκος της τραγωδίας έτρεφε τα άλογά του με ανθρώπινες σάρκες για να αποδίδουν καλύτερα στην μάχη, με αποτέλεσμα να προκαλέσει την οργή των θεών και να έλθει στα άλογα μια «θεόπεμπτη» τρέλα που τα οδήγησε να ανατρέψουν το άρμα στην διάρκεια μιας αρματοδρομίας και αφηνιασμένα να κατασπαράξουν τον ίδιο τον αφέντη τους. Ήδη στις αγορές άλλων χωρών εμφανίζονται προϊόντα βιοτεχνολογίας, όπως πχ. κοτόπουλο με γονίδια μοσχαριού, πατάτα με γονίδια σκορπιού, λάχανα με γονίδια βακτηριδίων, ντομάτα με γονίδια ψαριών, σπαράγγια με γονίδια αρουραίου κλπ. Ολόκληρο το κύκλωμα της διατροφής είναι προβληματικό και γι' αυτό πολλοί αναζητούν τρόπους διαφυγής, καλλιεργώντας οι ίδιοι απλά κηπευτικά ή ενισχύοντας διάφορες οικολογικές οργανώσεις που προωθούν προϊόντα όσο πιο αγνά και πιο κοντά στην φυσική τους κατάσταση.

Στην Ayurveda δίνονται και μερικές απλές οδηγίες ανεξάρτητα από την ιδιοσυγκρασία, την ηλικία, την κατάσταση της υγείας καθενός μας, όπως πχ. είναι επιβλαβές: α) όταν τρώμε χωρίς να πεινάμε ή προτού το στομάχι αδειάσει πλήρως από το προηγούμενο γεύμα, β) όταν πίνουμε πολύ νερό μαζί με το φαγητό ή φρουτοχυμούς ή γενικά παγωμένα ποτά, γ) όταν τρώμε σε λάθος ώρες μέσα στην ημέρα ή τσιμπολογούμε συνεχώς ανάμεσα στα κανονικά γεύματα, δ) όταν τρώμε λάθος συνδυασμούς τροφών ή τροφές ακατάλληλες για την ιδιοσυγκρασία μας και, ε) όταν το περιβάλλον την ώρα του φαγητού είναι ακατάλληλο (θόρυβοι, κλπ) ή κυριαρχεί ένταση και άγχος. Βέβαια, σήμερα οι γνώσεις μας σχετικά με τις βιταμίνες είναι πολύ λεπτομε-

ρείς και θα μπορούσε να τις εντάξει κανείς στο σύστημα Ayurveda σαν συμπληρώματα διατροφής.

Υπάρχουν εταιρείες παραγωγής βιταμινών και ιχνοστοιχείων που έχουν αναπτύξει ειδικά κέντρα έρευνας και πιστοποίησης, οι οποίες έχουν βραβευθεί από οργανισμούς αλλά δεν έχουν να διαθέσουν 200-400 εκατομμύρια δολάρια και μια περίοδο επτά ετών τουλάχιστον, για να πείσουν το κέντρο πιστοποίησης τροφίμων (FDA) των ΗΠΑ για την αποτελεσματικότητα μιας φυσικής ουσίας, όπως πχ. το χαμομήλι, την οποία στην συνέχεια δεν θα μπορεί κανείς να θεωρήσει ευρεσιτεχνία και να έχει την αποκλειστική εκμετάλλευσή της. Πολλοί ιατροί ερευνητές αναζητούν λύσεις μακριά από τα χημικά εργαστήρια, αλλά είναι γνωστές οι διώξεις τους από τα επίσημα ιατρικά κατεστημένα υπό την κατηγορία του τσαρλατανισμού και των αιρετικών θέσεων έστω και αν αργότερα αποδεικνύονται ορθές ως λύσεις. Υπάρχουν εξειδικευμένες κλινικές που προσφέρουν εναλλακτικά προγράμματα, τα οποία καλύπτουν ευρύ φάσμα ασθενειών: από αλλεργίες μέχρι νόσο του κολλαγόνου, σκλήρυνση κατά πλάκας, καρκίνο κλπ.

ΣΩΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ: Ό,τι ισχύει για την διατροφή, ισχύει και για τις σωματικές ασκήσεις, δηλαδή πρέπει να είναι ανάλογες με τον τύπο καθενός σε σχέση με τα: Vatta, Pitta και Karha. Τα υδάτινα άτομα, ή Karha, αντέχουν σε σημαντικές σωματικές καταπονήσεις και ωφελούνται από αυτές εάν ασκούνται έντονα και τακτικά. Τα πυρίνα άτομα, ή Pitta, χρειάζονται μέτρια καταπόνηση ενώ τα αέρια, ή Vatta, πρέπει να κάνουν πολύ ήπιες ασκήσεις, πχ. Χάθα Γιόγκα, Tai Chi κλπ. Η Ayurveda συστήνει να ασκείται κάποιος μέχρι να καλύψει το μισό της αντοχής του και κατόπιν να αναπαύεται. Η τακτική άσκηση βελτιώνει την πελτική ικανότητα, αποτοξινώνει και χαλαρώνει. Σε κάθε περίπτωση, οι ασκήσεις δεν πρέπει να γίνονται με ένταση αλλά απαλά και αργά.

ΥΠΝΟΣ: Κατά την διάρκεια του ύπνου ο οργανισμός αναζωογονείται. Πολλές ασθένειες παρουσιάζονται όταν δεν υπάρχει καλός ύπνος. Πολλοί καταφεύγουν σε χάπια με αποτέλεσμα να εμπλακούν σε μια διαδικασία που προκαλεί πολλά προβλήματα (εθισμό), ενώ τα

χάπια δεν προσφέρουν χαλαρωτικό και τονωτικό ύπνο. Οι κλασικές συνταγές της γιαγιάς θεωρούνται ξεπερασμένες από πολλούς αλλά η Ayurveda τις συστήνει ανεπιφύλακτα. Πχ. το εκχύλισμα από βάλαμο (σπαθόχορτο) έχει και αντικαταθλιπτική δράση χωρίς παρενέργειες για ήπιες μορφές κατάθλιψης. Το χαμομήλι, η λεβάντα, το γεράνι σαν αφέψημα ή αιθέριο έλαιο για εντριβές (massage) ή εισπνοές, βοηθούν στην αιπνία. Επίσης το ζεστό γάλα, μισό-μισό με χαμομήλι συν μια κουταλιά μέλι πριν από τον ύπνο, φέρνει καταπληκτικά αποτελέσματα.

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ: Αφορούν σε δύο ενότητες. Η πρώτη ασχολείται με την βασική πεντάδα αποτοξινωτικών τεχνικών και ταυτόχρονα θεραπευτικών, που ονομάζονται πενταπλή πειθαρχία (pancakarma), δηλαδή αποτοξίνωση μέσω μασάζ με λάδι, με ειδικές κινήσεις που ωθούν τις τοξίνες στην γαστρεντερική οδό, μέσω της εφίδρωσης ή μέσω αφεψημάτων που χαλαρώνουν το άτομο. Αυτή η διαδικασία διαρκεί τρεις έως επτά ημέρες. Η δεύτερη ενότητα ασχολείται με μια πλειάδα θεραπευτικών τεχνικών, οι ρίζες των οποίων βρίσκονται στα κείμενα της Ayurveda, πχ. η ομοιοπαθητική, η αλλοπαθητική (με τον νόμο των εναντίων), η ρεφλεξολογία με δράση στα αντανακλαστικά σημεία του πέλματος, η τεχνική siatsu που ουσιαστικά είναι βελονισμός χωρίς βελόνες, η αρωματοθεραπεία, οι θεραπευτικές εντριβές μόνες τους ή σε συνδυασμό με αιθέρια έλαια. Την τελευταία δεκαετία η Ayurveda έχει αυξηθεί σε δημοτικότητα στην Βόρεια Αμερική, εν μέρει λόγω της εργασίας του Deepak Chopra, ενός ιατρού που συνδυάζει την Δυτική Ιατρική με την Ayurveda. Το 2004, το Εθνικό Κέντρο Στατιστικής της Υγείας και το Εθνικό Κέντρο Συμπληρωματικής και Εναλλακτικής Ιατρικής δημοσίευσαν έρευνα που έγινε σε 31.000 άτομα στις ΗΠΑ. Τα 4/10 του 1% των ερωτηθέντων είχαν χρησιμοποιήσει Ayurveda στο παρελθόν ενώ το 1/10 του 1% την είχαν χρησιμοποιήσει το τελευταίο έτος.

Ποιοι είναι επαγγελματίες εκπαιδευμένοι θεραπευτές Ayurveda; Στην Ινδία υπάρχουν πολλές προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σχολές Ayurveda και η εκπαίδευση περιλαμβάνει πέντε έτη σπουδών. Εκτός Ινδίας, μερικοί έχουν εκπαιδευτεί και σε άλλο συναφές επάγγελμα υγείας όπως η κλασική Ιατρική, η Φυσιολογική, η Νοσηλευτική κλπ πριν ή μετά από τις σπουδές τους στην Ayurveda, ενώ άλλοι αρχούνται μόνο στις κολεγιακές γνώσεις τους στην Ayurveda. Επί του παρόντος δεν υπάρχουν εθνικά πρότυπα και πιστοποιήσεις ή αδειοδότηση εφαρμογής της στις ΗΠΑ ή τον Καναδά. Λόγω της αυξανόμενης δημοτικότητας των θεραπειών της, ιδιαίτερα σε ιαματικά λουτρά και ινστιτούτα, αυτές εφαρμόζονται και από ανθρώπους που δεν έχουν λά-

βει μια επίσημη κατάρτιση στην Ayurveda. Γι αυτό τον λόγο, θα πρέπει κανείς να μαθαίνει οπωσδήποτε για την κατάρτιση του θεραπευτή του πριν αποφασίσει να εφαρμόσει τις σχετικές θεραπείες.

ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑYUVERDA. Σύμφωνα με τον οργανισμό NCAAM (National Center for Complementary and Alternative Medicine) που σχετίζεται με εναλλακτικές θεραπείες, το 2004 από τα εβδομήντα βότανα Ayurveda που ελέγχθηκαν, κάποια βρέθηκαν να περιέχουν μόλυβδο, υδράργυρο ή και αρσενικό σε δυνητικά επιβλαβή επίπεδα. Τα προϊόντα αυτά είχαν παραχθεί στην Νότια Ασία. Το ίδιο έτος, τα Κέντρα Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων έλαβαν 12 εκθέσεις σχετικά με δηλητηρίαση από μόλυβδο ύστερα από χρήση φυτικών προϊόντων Ayurveda. Γενικά, υπάρχει έλλειψη έρευνας σχετικά με την αποτελεσματικότητα, την ασφάλεια και τις παρενέργειες ή πιθανές αλληλεπιδράσεις με άλλα φάρμακα Ayurveda. Σήμερα, στην Β. Αμερική, η χρήση παραδοσιακών πρακτικών Ayurveda (για έμετο, κλύσματα, καθαρισμό αίματος) θεωρείται εξαιρετικά αμφιλεγόμενη για την ασφάλειά της. Συμπερασματικά, η Ayurveda θα πρέπει να συμπληρώνει και όχι να υποκαθιστά την κλασική Ιατρική. Πάντοτε θα πρέπει να ζητείται η συμβουλή του συμβατικού ιατρού. Η φροντίδα Ayurveda πρέπει να γίνεται από επαγγελματία έμπειρο στον τομέα αυτόν, αφού πρώτα του έχουμε δώσει όλα τα στοιχεία για τον εαυτό μας (ιστορικό υγείας, συνήθειες, φάρμακα που τυχόν παίρνουμε κλπ) και πάντα να υπάρχει παρακολούθηση της εξέλιξης της θεραπείας μας από ιατρό της κλασικής Ιατρικής.

Εις Μνήμην

Το φθινόπωρο 2014, ο αδελφός μας Αθανάσιος Μπαρναβίας αναχώρησε για πνευματικότερους κόσμους μετά από ατιχές συμβάν. Υπήρξε από τα παλαιότερα μέλη της στοάς ΜΙΝΩΣ που εδρεύει στο Ηράκλειο, Κρήτης, τακτικός ομιλητής, εύθυμος άνθρωπος και πραγματικό «πειρακτήρι». Το παραπάνω άρθρο δημοσιεύεται στην μνήμη του.

Την ίδια κατεύθυνση είχαν ακολουθήσει ενωρίτερα η κ. Μαρίνα Σκαρδιάκου, συνδρομήτρια του περιοδικού μας επί πολλά έτη, και η αγαπητή αδελφή μας Βρησής Σιβρηή, παλαιό μέλος της Θ.Ε. εν Ελλάδα. Ας είναι γαλήνιο το ταξίδι τους.

Στους οικείους όλων εκφράζουμε τα ειλικρινή συλλυπητήριά μας.

Η Θρησκεία μέσα από την Κοινωνία

Ρένα Κεφαλούδη

Πολλοί συγγραφείς έχουν γράψει για τα κοινωνικά φαινόμενα χωρίς να αναφέρονται και πολύ στο θρησκευτικό φαινόμενο. Κάνουν διάφορους συλλογισμούς ή βρίσκουν μεταφυσικές δικαιολογίες, ή παραδέχονται την αναγκαιότητα της θρησκείας. Από τα πρώτα χρόνια του ανθρώπινου βίου, με μια μεγαλύτερη προσεκτική ματιά θα δούμε ότι η θρησκεία πηγάζει από την κοινωνία. Όλες οι θρησκείες, από τις πιο αρχαίες έως τις νεότερες καθρεφτίζουν την κοινωνία. Οι θεοί ή ο θεός πάντα μοιάζουν με τους ανθρώπους και σχεδόν πάντα αντιπροσωπεύουν κάποια εποχή.

Με το πέρασμα των αιώνων στην Γη αλλάζουν συναισθήματα, πολιτικά, ιδέες, έθιμα κλπ. Έτσι και στον Όλυμπο ή στον Ουρανό, το θεϊκό συγκρότημα παίρνει ανάλογες μεταβολές. Οι κοινωνίες των θεών είναι σχεδόν πιστή αντιγραφή της ανθρώπινης κοινωνίας. Την εποχή του Ομήρου, οι θεοί αντικαθρέπτιζαν την ηρωική κοινωνία. Αργότερα, τον 4ο αιώνα στην

ακμή της Αθηναϊκής Δημοκρατίας, οι φιλόσοφοι είχαν αποκηρύξει αυτούς τους θεούς σαν αποκλήματα της φαντασίας των παλαιών ποιητών. Ήθελαν θεούς δημοκρατικούς και με μια ειδικότητα ο καθένας και μια ξεχωριστή αποστολή

Η πολυθεΐα τυπικά υπήρχε, όμως στην φιλοσοφία και τον κοινωνικό βίο είχαν γίνει μεταβολές προς τα εμπρός. Έτσι και το θρησκευτικό συναίσθημα είχε κλονισθεί από την πρώτη μορφή. Η Αθηναϊκή Δημοκρατία είχε δούλους και οι κοινωνικές τάξεις είχαν άλλες εκδηλώσεις. Οι θεοί του Ολύμπου δεν ταίριαζαν στο πολιτικοκοινωνικό πλαίσιο της Αθηναϊκής Δημοκρατίας. Όμως, δεν ήταν μόνο η αρχαία Ελλάδα όπου η θρησκεία καθρέπτιζε το πολιτικοκοινωνικό καθεστώς, αλλά και άλλες γνωστές θρησκείες πέρασαν από την ίδια εξέλιξη όπως και η κοινωνία τους.

Η θρησκεία έχει εξεταστεί από φιλοσόφους, ιστορικούς, θεολόγους κλπ, αλλά η μελέτη της θρησκείας έχει γίνει και

από την πλευρά του κοινωνιολόγου. Αυτός προσπαθεί να δει με ποιο τρόπο συνδέεται η θρησκεία με την δομή της ανθρώπινης κοινωνίας που επηρεάζει διαρθρωτικά συστήματα μέσα στην κοινωνία όπως την πολιτική και την οικονομία. Η θρησκεία έχει λειτουργικό χαρακτήρα για την κοινωνία και χρησιμεύει ώστε να προσφέρει στους ανθρώπους κοινούς σκοπούς, μειώνοντας την οξύτητα των ανταγωνιστικών τους στόχων. Είναι μια λειτουργική προϋπόθεση για τον κοινωνικό βίο, μια λειτουργία των κοινωνικών και ατομικών αναγκών και μεταβάλλεται καθώς και αυτές μεταβάλλονται.

Οι ηθικοί κανόνες ρυθμίζουν τις διαπροσωπικές σχέσεις μέσα στην οικογένεια και συχνά είναι δεδομένες οι θρησκευτικές επιταγές, πχ. τίμα τον πατέρα σου και την μητέρα σου (όπως και όλες οι Δέκα εντολές). Η θεμελιακή δομή της οικογένειας, η θέση της γυναίκας, η σημασία των παιδιών, το διαζύγιο, υποστηρίζονται από θρησκευτικούς κανόνες

και θρησκευτική διδασκαλία. Σε μερικές περιπτώσεις επιτίθενται οι κατώτερες κοινωνικές τάξεις σε ανώτερες, διακηρύσσοντας ότι ο έσχατος θα γίνει πρώτος σε κάποιο ουράνιο βασίλειο.

Η θρησκεία επιδρά στο οικονομικό σύστημα με πολλούς τρόπους, πχ. στις θρησκευτικές γιορτές επηρεάζεται ο ρυθμός της εργασίας. Θρησκευτικές οργανώσεις καλύπτουν πολλές φορές μέρος των πλουτοπαραγωγικών πηγών μιας κοινωνίας. Αυτό βέβαια ισχύει για τις υποανάπτυκτες κοινωνίες και με ασταθή οικονομική ζωή.

Η σχέση μεταξύ θρησκείας και οικονομικής ανάπτυξης έχει γίνει αντικείμενο εξέτασης. Με καθοριστικό τρόπο αυτό το ζήτημα τέθηκε από τον Max Weber στην πραγματεία του: *Η προτεσταντική ηθική και το πνεύμα του Καπιταλισμού*.

Ο Weber γεννήθηκε το 1864 στο Erfurt της Γερμανίας και ήταν από τους λίγους διανοητές στις κοινωνικές επιστήμες και στην κοινωνιολογία της θρησκείας. Εξέτασε την σχέση μεταξύ της καπιταλιστικής προόδου και της θρησκευτικής πίστης. Παρατήρησε ότι οι Διαμαρτυρόμενοι και οι Ρωμαιοκαθολικοί επιχειρηματίες, εξειδικευμένοι εργάτες κλπ, ανέπτυξαν την οικονομία με εξαιρετική πειθαρχία και ορθολογισμό. Με αυτήν την πραγματεία του αποδεικνύει ότι κάθε θρησκευτική ηθική επηρεάζει την οικονομική δραστηριότητα.

Βέβαια, το θρησκευτικό πνεύμα για το οποίο έγραψε, δεν ήταν το μόνο προϊόν του οικονομικού κινήτρου. Στις μελέτες που έκανε για τον Κομφουκισμό, τον Ταοϊσμό, τον Ινδουισμό και τον Βουδισμό, καθώς και για τον αρχαίο Ιουδαϊσμό, εξέτασε τους τρόπους με τους οποίους οι θρησκευτικές αντιλήψεις εμπόδισαν ή ενίσχυσαν την ανάπτυξη ενός επιχειρηματικού ορθολογικού πνεύματος.

Η πολιτική και η θρησκεία εμπλέκονται και ασκούν αμοιβαία αλληλεπίδραση, και αυτό συμβαίνει κυρίως σε πολιτισμικά μη ανεπτυγμένες κοινωνίες – πχ. ένα Βουδιστικό κίνημα μπορεί να αντλήσει δυνάμεις από τα θρησκευτικά θέματα, όπως συνέβη στην περίπτωση των Βιρμανών. Το 1900 οι δικη-

γόροι της Βιρμανίας (Myanmar) ίδρυσαν την «Ένωση Νέων Βουδιστών» και το 1920 οδήγησαν τον Βιρμανικό λαό σε μια πανεθνική διαμαρτυρία, που περιλάμβανε το μποϊκοτάζ όλων των Βρετανικών προϊόντων. Το σημερινό Βιρμανικό κράτος δεν έχει επίσημη θρησκεία αλλά ο λαός πιστεύει στον Βουδισμό «Θερβάντα» και τα μοναστήρια του χρησιμεύουν ως σχολεία.

Στις περισσότερες περιπτώσεις το Ισλάμ υποστηρίζει την πλήρη ταύτιση Εκκλησίας και Πολιτείας. Ακόμη και σύγχρονα κράτη έχουν θρησκευτικό χαρακτήρα όπως μας φανερώνει η επίσημη ονομασία του Πακιστάν: «Ισλαμική Δημοκρατία του Πακιστάν». Επίσης, στο Ισραήλ υπηκοότητα και θρησκευτική ταυτότητα έχουν συνδεθεί στενά. Ας μιλήσουμε λίγο και για το κοινωνικό περιεχόμενο των Ευαγγελίων, τα οποία είναι ολοκληρωτικά αφιερωμένα στην ιστορία του Ιησού. Μπορούμε να πούμε πως τα Ευαγγέλια, τότε άμεσα τότε έμμεσα, θίγουν τα κοινωνικά ζητήματα της εποχής τους.

Η εξαθλίωση της εποχής εκείνης και η ιδέα του Λυτρωτή φαίνονται καθαρά στις σελίδες των Ευαγγελίων και παρουσιάζουν ένα πρόσωπο που από θεϊκή πρωτοβουλία κηρύττει την νέα θρησκεία του λυτρωμού. Ο Χριστός λέει: «Δεν ήλθα για

τους δίκαιους (δηλαδή τους νομοταγείς) αλλά για τους αματωλούς (δηλαδή τους επαναστάτες)». Ο Μάρκος αναφέρει αυτά τα λόγια και ο Λουκάς συμπληρώνει: «Φοτιά ήλθα να βάλω στην γη». Όχι, δεν ήλθα να φέρω ειρήνη αλλά κοινωνική αναστάτωση, και προσθέτει ότι πρέπει να πουλήσουν οτιδήποτε και να πάρουν «μάχαιρα» λέγοντας, συνεργάστηκα με επαναστάτες. Ο Ιάκωβος λέει ότι καυχάται ο φτωχός αδελφός για την ανύψωσή του και ο πλούσιος για την ταπεινώσή του. Ο Θεός διάλεξε τους φτωχούς και τους προορίζει να κληρονομήσουν την βασιλεία.

Βλέπουμε ότι η νέα θρησκεία έφτανε στο σημείο της κατάλυσης του πλούτου και φαντάζονταν οι άνθρωποι απόλυτη δικαιοσύνη και κοινωνική ισότητα μέσα στο βασίλειο των φτωχών, ενώ πίστευαν στην κατάργηση των τάξεων. Στην Εγγύς Ανατολή, κάθε νομός (διοικητική διαίρεση) είχε το λατρευτικό του κέντρο και το δικό του ιερατείο. Όποιος Αιγύπτιος άλλαζε τόπο κατοικίας από έναν νομό σε άλλον, έμπαινε υπό την προστασία του νέου τοπικού πάνθεου και του ιερατείου του. Έπρεπε να προσαρμοστεί σε

νέα έθιμα και αυτό δεν ήταν αλλαξοπιστία παρά προσαρμοζονταν και ενσωματώνονταν μέσα στην κοινωνία της νέας τους πατρίδας. Ο επί Γης Κυβερνήτης ήταν ο τοποτηρητής του Θεού και διοικούσε σύμφωνα με τις εντολές του. Οι ιερείς γνώριζαν τους τρόπους να αποκαλύπτουν την θεία θέληση, να επηρεάζουν τους θεούς υπέρ των οπαδών τους και να τους εξευμενίζουν με το φαγητό, το ποτό, τους ύμνους, ούτως ώστε να φέρνουν τύχη υπέρ των πιστών τους. Όταν η Αίγυπτος βρέθηκε κάτω από τον Χριστιανισμό και τον Ισλαμισμό, χάθηκαν η Αιγυπτιακή θρησκεία και ο Αιγυπτιακός πολιτισμός.

Οι Έλληνες της Μυκηναϊκής εποχής δεν απέβλεπαν σε μεταθανάτιω ζωή. Όταν ο Ομηρικός Οδυσσέας προσπαθεί να παρηγορήσει το πνεύμα του Αχιλλέα, εκείνος απαντά: «Μην προσπαθήσεις να μου μιλήσεις παρηγορητικά για τον θάνατο,

δοξασμένε Οδυσσέα. Θα προτιμούσα να ζω στην ζωή και να δουλεύω ως εργάτης κάποιου άλλου, κάποιου φτωχού που η ζωή του δεν υπήρξε σπουδαία, παρά να είμαι βασιλιάς όλων των νεκρών που έχουν χαθεί» (Οδύσσεια, Λ 488-491). Οι Εβραίοι ήταν εκείνοι που θεώρησαν την κοινωνική δικαιοσύνη –δηλαδή, σε κάθε σύγκρουση συμφερόντων οι φτωχοί και αδύνατοι να δικαιώνονταν έναντι των πλουσίων– ως την ύψιστη θέληση του Θεού, και την παγκόσμια ειρήνη ως απαραίτητη προϋπόθεση να επιτύχουν μια κοινωνία στην οποία ορίζει κάποιος να ζει.

Η θρησκεία εμφανίζεται σε διαφορετικά επίπεδα της κοινωνίας: προσωπικό, οικογενειακό, τοπικό, εθνικό και διεθνές και μας εμφανίζουν τον Θεό και τον Νόμο να έχουν άμεσες προσωπικές σχέσεις. Επίσης, τον Χριστιανισμό και τον Ισλαμισμό με τον Αβραάμ να έχουν οι-

κειότητα, τὸν Οδυσσέα με την θεά Αθηνά και τον Χετταίο βασιλιά με την θεά Ιστάρ. Έτσι, οι θρησκευτικές οργανώσεις χρειάζονταν ένα επαγγελματικό ιερατείο και άλλα θρησκευτικά πρόσωπα για να έχουν την επιμέλεια των θυσιών, να δίνουν μαντικές οδηγίες, να ερμηνεύουν όνειρα και οιωμούς και να δίνουν οδηγίες στους πιστούς. Και με αυτόν τον τρόπο να εξουσιάζουν τους λαούς.

Πολλοί σπουδαίοι επιστήμονες, φιλόσοφοι κλπ διακήρυξαν δημόσια ότι οι θρησκευτικοί μύθοι είναι το «χαλινάρι του λαού» και γι' αυτό δεν πρέπει να θίγονται. Ο Κικέρων, ένας από τους πιο μεγάλους σοφούς της Ρωμαϊκής εποχής, μας λέει: «Κανένας δεν πρέπει να έχει δικούς του θεούς, κανένας δεν πρέπει να σέβεται νέους ή ξένους θεούς, αν οι θεοί αυτοί δεν είναι αναγνωρισμένοι από τους Νόμους του Κράτους».

Αγαπητοί αναγνώστες

Ο παιχνιδιάρης δαίμων του τυπογραφείου είχε κέφια στο προηγούμενο τεύχος ΙΛΙΣΟΥ και προκάλεσε την παράληψη μιας συλλαβής και τεσσάρων λέξεων από την σελίδα 47, στο άρθρο του Γεωργίου Κουκουβίνου: «Σκέψεις γύρω από το θρησκευτικό φαινόμενο και την έννοια της Θρησκείας». Έτσι, η σελίδα 47 αρχίζει ως εξής: «-ση (γνώση), την σκέψη και τα (συναισθήματα)».

Η Συγκέντρωση της Σκέψης

Παναγιώτης Παπασιωΐτης

Ο Διαλογισμός, γενικά, χωρίζεται σε τρία βασικά στοιχεία: την συγκέντρωση, τον κυρίως διαλογισμό και την θεώρηση. Συγκέντρωση σημαίνει το κράτημα της διάνοιας σε ένα μοναδικό αντικείμενο με την θέλησή μας. Διαλογισμός είναι η νοητική προσπάθεια που οδηγεί στην πλήρωση της συνειδητότητας με το αντικείμενο, στην βαθύτερη γνώση και κατανόηση όλων των πτυχών της φύσης. Μπορούμε να πούμε ότι η συγκέντρωση μετατρέπει την διάνοια σε ένα όργανο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά την βούληση του ανθρώπου που το κατέχει, ενώ διαλογισμός είναι η χρησιμοποίηση του διαμορφωμένου αυτού οργάνου. Η κατάσταση της θεώρησης δεν μπορεί να περιγραφεί επαρκώς με λέξεις. Είναι η κατάσταση όπου παύει εντελώς η λειτουργία της σκέψης όπως την γνωρίζουμε, η κατάσταση όπου δεν υπάρχει πλέον η χωριστικότητα των κατώτερων κόσμων και όπου μπορούμε να γνωρίσουμε τα αντικείμενα με την πραγματική τους φύση.

Στα αρχικά στάδια της δραστηριότητας της διάνοιας, η πρόοδος εξαρτάται από τις γρήγορες κινήσεις της, από την εγρήγορσή της, από την ετοιμότητά της να προσλαμβάνει αδιάκοπα εντυπώσεις μέσα από τις αισθήσεις. Η ευστροφία είναι, σε αυτό το στάδιο, μια πολύτιμη ιδιότητα και η συνεχής στροφή της προσοχής είναι ουσιώδης για την πρόοδο. Όταν η διάνοια συλλέγει υλικό για σκέψη, η μεγάλη κινητικότητα είναι πλεονέκτημα και για πολλές ζωές αναπτύσσεται με αυτήν την κινητικότητα και την αυξάνει με την άσκηση. Η διακοπή αυτής της συνήθειας της περιφοράς της προσοχής προς κάθε κατεύθυνση και η επίμονη προσήλωσή της σε κάποιο συγκεκριμένο σημείο, προκαλούν ένα σοκ στην διάνοια που αργότερα βέβαια ξεπερνιέται. Το νοητικό σώμα γεμίζει από εικόνες των αντικειμένων προς τα οποία κατευθύνεται η προσοχή. Ο Patanjali μιλά για σταμάτημα της τροποποίησης της σκεπτόμενης αρχής, δηλαδή σταμάτημα των διαρκώς μεταβαλλόμενων ανα-

παραγωγών του εξωτερικού κόσμου. Η διακοπή των συνεχών μετατροπών του νοητικού σώματος και η σχηματοποίηση του σε μια σταθερή εικόνα, αποτελεί την συγκέντρωση όσον αφορά στην μορφή. Η σταθερή κατεύθυνση της προσοχής σε αυτήν την μορφή ώστε να την αναπαράγει τέλεια εντός του, αποτελεί την συγκέντρωση όσον αφορά στην Γνώση, τον εαυτό.

Κατά την συγκέντρωση, η συνείδηση συγκρατείται σε μία και μοναδική εικόνα και ολόκληρη η προσοχή συγκεντρώνεται σε ένα συγκεκριμένο σημείο χωρίς την παραμικρή απόσπαση. Η διάνοια –που συνεχώς τρέχει από το ένα στο άλλο προσελκυσμένη από εξωτερικά αντικείμενα και σχηματιζόμενη ανάλογα με το καθένα με γοργή διαδοχή– τώρα ελέγχεται και αναγκάζεται από την θέληση να παραμείνει σε μία μορφή και μία εικόνα αγνοώντας κάθε άλλη εντύπωση που έρχεται επάνω της. Σε αυτήν την κατάσταση, όταν η διάνοια διατηρεί το σχήμα μιας σταθερής εικόνας, ο εαυτός που την παρατηρεί αποκτά μια γνώση του αντικειμένου πολύ πληρέστερη από αυτήν που θα του έδινε οποιαδήποτε προφορική περιγραφή του. Αλλά και η συγκέντρωση σε μια τέτοια περιγραφή προκαλεί τον σχηματισμό της αντίστοιχης εικόνας στο νοητικό σώμα, και έτσι έχουμε κι εδώ πληρέστερη γνώση από ό,τι με την απλή ανάγνωση των λέξεων. Η συγκέντρωση δεν είναι μια παθητική κατάσταση αλλά μια κατάσταση έντονης και ελεγχόμενης ενεργητικότητας. Μοιάζει, στον νοητικό κόσμο, με την προετοιμασία των μυών για την αντιμετώπιση μιας έντονης φυσικής προσπάθειας. Πράγματι, η διανοητική ένταση συνοδεύεται στους αρχάριους από μια αντίστοιχη φυσική ένταση και η άσκηση της συγκέντρωσης ακολουθείται από καταπόνηση των μυών και του νευρικού συστήματος.

Στις αρχές της άσκησης της συγκέντρωσης πρέπει να υπερνικηθούν δύο εμπόδια. Πρώτον, η δυσκολία της αγνόησης των εντυπώσεων που συνεχώς επιδρούν στην διάνοια. Το νοητικό σώμα πρέπει να εμποδιστεί να ανταποκρίνεται σε αυτές τις εξωτερικές εντυπώσεις. Αυτό όμως απαιτεί την μερική κατεύθυνση της προσοχής στην αντίσταση ακριβώς απέναντι σε αυτές τις εντυπώσεις, και όταν η τάση για ανταπόκριση έχει υπερνικηθεί, πρέπει να πάψει και η ίδια η αντίσταση. Χρειάζεται τέλεια ισορροπία: ούτε αντίσταση ούτε μη αντίσταση αλλά μια σταθερή ηρεμία τόσο δυνατή ώστε οι εξωτερικές μεταβολές να μην επιφέρουν κανένα αποτέλεσμα, ούτε καν το δευτερεύον αποτέλεσμα της επίγνωσης ότι κάτι πρέπει να απωθηθεί. Δεύτερον, η διάνοια πρέπει να έχει ως μονα-

δική εικόνα της το αντικείμενο της συγκέντρωσης. Πρέπει όχι μόνο να μπορεί να αρνείται να μεταβάλει τον εαυτό της ανταποκρινόμενη σε εξωτερικές εντυπώσεις αλλά και να σταματήσει την ίδια την εσωτερική της δραστηριότητα, κατά την οποία συνεχώς αναδιατάσσει το περιεχόμενό της, το επεξεργάζεται και

δημιουργεί νέες σχέσεις μεταξύ των στοιχείων του ανακαλύπτοντας κρυμμένες ομοιότητες και ανομοιότητες.

Πρέπει τώρα να εντοπίσει την προσοχή της σε ένα μοναδικό αντικείμενο και να προσηλωθεί σε αυτό. Δεν παύει βέβαια την δραστηριότητά της αλλά την οδηγεί μέσα σε ένα συγκεκριμένο και μοναδικό κανάλι. Αυτή η επιβολή της εσωτερικής σταθερότητας είναι πιο δύσκολη από την αγνόηση των εξωτερικών εντυπώσεων. Για να είναι λοιπόν κανείς ικανός να συγκεντρώνεται, είναι ανάγκη να φθάσει στο σημείο να δαμάσει το νοητικό και να μάθει προοδευτικά με την άσκηση να στενεύει το πεδίο της δράσης του, ώπου να μπορεί να το στερεώσει σε ένα μόνο σημείο. Για να κατορθωθεί αυτό γίνεται πρώτα η επιλογή μιας ιδέας ή ενός αντικειμένου, και επάνω σε αυτό γίνεται η συγκέντρωση. Το να αποκλειστεί από το νοητικό κάθε άλλο πράγμα είναι το πρώτο βήμα, δηλαδή να αποκλειστεί ένα κύμα ολόκληρο από σκέψεις ξένες προς το αντικείμενο της συγκέντρωσης που παρουσιάζονται στην διάνοια σαν κινηματογραφικές εικόνες.

Στα αρχικά στάδια της άσκησης της συγκέντρωσης αποβλέπουμε κυρίως σε αυτόν τον επανειλημμένο αποκλεισμό των σκέψεων, πράγμα που είναι μια εξαιρετικά καλή εξάσκηση. Ο καλύτερος τρόπος όμως για να φθάσουμε στην επιτυχή συγκέντρωση είναι να ενδιαφερθούμε βαθιά για το αντικείμενό της και να απορροφηθούμε τόσο πολύ από αυτό, ώστε να αποκλειστεί από αυτήν ακριβώς

την απορρόφηση και μόνο, κάθε άλλη σκέψη από το πνεύμα μας. Αυτό εξάλλου κάνουμε συχνά στην καθημερινή μας ζωή από συνήθεια, χωρίς καν να το αντιλαμβανόμαστε. Όταν πχ. έχουμε να κάνουμε μία μελέτη, να πάρουμε μια σοβαρή απόφαση ή να λύσουμε κάποιο πρόβλημα, το πνεύμα μας είναι τόσο απορροφημένο από αυτά τα πράγματα ώστε έχουμε συγκέντρωση λιγότερο ή περισσότερο βαθιά. Όμως, ο καλύτερος τρόπος να το πετύχει είναι να καλλιεργήσει την ικανότητα και την συνήθεια της παρατήρησης, της προσεκτικής εξέτασης των εξωτερικών αντικειμένων.

Ένα συνηθισμένο παράπονο όσων αρχίζουν να ασκούνται στην συγκέντρωση είναι ότι η ίδια η προσπάθεια προκαλεί μεγαλύτερη ανησυχία στην διάνοια. Μέχρις ένα βαθμό αυτό είναι αλήθεια, γιατί κα εδώ όπως παντού λειτουργεί ο νόμος της δράσης και της αντίδρασης και η πίεση που ασκείται στην διάνοια προκαλεί μια αντίστοιχη αντίδραση. Όμως, αν μελετήσουμε το θέμα πιο προσεκτικά, θα δούμε ότι αυτή η ανησυχία είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό φαινομενική. Το αίσθημα της αυξανόμενης ανησυχίας οφείλεται κυρίως στην αντίθεση που ξαφνικά εμφανίζεται μεταξύ του εγώ, που επιθυμεί σταθερότητα, και της διάνοιας που είναι συνηθισμένη στην κατάσταση της κινητικότητας. Το εγώ, για μια ολόκληρη σειρά ζωών περιφέρεται από την διάνοια σε όλες τις γοργές κινήσεις της, όπως ένας άνθρωπος περιφέρεται μέσα στο διάστημα από την Γη χωρίς να έχει συνείδηση της ταχύτατης κίνησης. Όσο, λοιπόν, ένας άνθρωπος παρασύρεται σε κάθε κίνηση της διάνοιας, δεν αντιλαμβάνεται την συνεχή δραστηριότητα και ανησυχία της. Όταν όμως σταματήσει, όταν πάψει να κινείται, τότε αισθάνεται την ακατάπαυστη κίνηση της διάνοιας στην οποία μέχρι τώρα έχει υπακούσει.

Όταν γνωρίζουμε αυτό το γεγονός, δεν θα απογοητευθούμε στην αρχή ακόμη των προσπαθειών μας, εάν αντιμετωπίσουμε αυτή την εμπειρία, αλλά θεωρώντας την ως δεδομένη θα συνεχίσουμε μέχρι να επιτύχουμε την σωστή συγκέντρωση. Όταν η διάνοια μείνει σταθερή, δεν θα χάνει τόσο εύκολα την ισορροπία της από τις περιφερόμενες σκέψεις των άλλων διανοιών που μας περιβάλλουν και μας επηρεάζουν. Η διάνοια που έχει συνηθίσει στην συγκέντρωση διατηρεί πάντοτε κάποια σταθερότητα και δεν διαμορφώνεται εύκολα από ανεπιθύμητους εξωτερικούς παράγοντες. Όποιος εξασκεί την διάνοιά του πρέπει να τηρεί μια στάση σταθερής παρατηρητικότητας απέναντι στις σκέψεις που εισέρχονται

μέσα της και να κάνει συνεχή επιλογή. Η συνειδητή άρνηση της υιοθεσίας κακών σκέψεων, η άμεση αποβολή τους και η αντικατάσταση μιας κακής σκέψης με μια καλή αντίθετου χαρακτήρα – αυτή η πρακτική σύντομα θα κάνει την διάνοια να δρα αυτόματα και να απορρίπτει μόνη της τις κακές σκέψεις.

Η άσκηση της συγκέντρωσης από μόνη της τείνει να ενδυναμώνει την διάνοια, ώστε να εφαρμόζει άμεσα τον έλεγχο και την επιλογή στις σκέψεις που έρχονται από έξω. Όμως, είναι καλύτερα όχι να καταπολεμούμε μια κακή σκέψη άμεσα αλλά έμμεσα, κατευθύνοντας την διάνοια προς μια καλή σκέψη. Γιατί η ίδια η δύναμη που στέλνουμε για να καταπολεμήσουμε κάποιο πράγμα, προκαλεί μια αντίστοιχη αντίδραση και έτσι αυξάνει την ανησυχία μας. Ενώ η στροφή του διανοητικού ματιού προς μια εικόνα σε μια διαφορετική κατεύθυνση κάνει την υπάρχουσα εικόνα να αποσυρθεί σιωπηλά από το πεδίο της όρασης. Συχνά, κατά την άσκηση της συγκέντρωσης, η διάνοια χάνει την επαφή της με το αντικείμενό της χωρίς να το αντιληφθεί. Τότε πρέπει να την επαναφέρουμε στην σωστή κατεύθυνση για την αποκατάσταση της επαφής.

Στην αρχή η διάνοια θα ξεφύγει σε ανεξέλεγκτες περιπλανήσεις και ο σπουδαστής θα αντιλαμβάνεται ξαφνικά ότι σκέπτεται κάτι τελείως διαφορετικό από το αρχικό αντικείμενο/στόχο της σκέψης. Αυτό θα συμβεί πολλές φορές, αλλά πρέπει υπομονετικά να επαναφέρουμε την προσοχή μας στην σωστή κατεύθυνση, γιατί δεν υπάρχει άλλος τρόπος να επιτύχουμε την συγκέντρωση. Πρέπει ακόμη να θυμόμαστε ότι, όταν σκεπτόμαστε ένα πράγμα υπάρχει πάντοτε μια «παρασικία» άλλων πραγμάτων που τείνουν, μερικές φορές, να έλθουν στο κέντρο της προσοχής μας. Δεν χρειάζεται τότε να καταβάλλουμε ιδιαίτερη προσπάθεια για να τις απομακρύνουμε. Αρκεί να συνεχίσουμε ήρεμα την προσήλωσή μας στο αρχικό αντικείμενο της σκέψης μας και οι ανεπιθύμητοι επισκέπτες θα αποχωρήσουν.

Προτού προχωρήσουμε σε λεπτομέρειες για τους διάφορους τρόπους συγκέντρωσης, θα πρέπει να αναφερθούμε στους κινδύνους που συνοδεύουν την διαδικασία της συγκέντρωσης και του διαλογισμού, γενικότερα, αν δεν ακολουθηθούν ορισμένοι κανόνες. Πρέπει να γνωρίζουμε αυτούς τους κινδύνους γιατί πολλοί ανυπόμονοι σπουδαστές, στην επιθυμία τους να προχωρήσουν, βιάζονται πολύ με αποτέλεσμα να βλάψουν τον εαυτό τους αντί να τον βοηθήσουν.

Όταν ένα άτομο συγκεντρώνει την διάνοιά του, το σώμα του μπαίνει σε μια κατάσταση έντασης, κάτι που δεν γίνεται άμεσα αντιληπτό. Αυτή η μεταβολή της σωματικής κατάστασης που ακολουθεί μια διανοητική προσπάθεια παρατηρείται και σε πολλές καθημερινές περιπτώσεις. Η προσπάθεια πχ. να θυμηθούμε κάτι προκαλεί συνοφρύωση και ζάρωμα του μετώπου, η δε έντονη προσοχή και η ανησυχία αντίστοιχες μεταβολές στους οφθαλμούς και στο βλέμμα. Έτσι, έχει εγκαθιδρυθεί μια αλληλεξάρτηση ανάμεσα στο σώμα και την διάνοια που λειτουργεί αυτόματα. Όταν αρχίζει η συγκέντρωση, το σώμα κατά την συνήθειά του ακολουθεί την διάνοια, με αποτέλεσμα το σφίξιμο των μυών και το τέντωμα των νεύρων. Έτσι, πολλές φορές το τέλος της συγκέντρωσης ακολουθείται από φυσική κόπωση, μυϊκή και νευρική εξάντληση, έντονο πονοκέφαλο, και πολλοί εγκαταλείπουν την άσκηση πιστεύοντας ότι αυτά τα κακά αποτελέσματα είναι αναπόφευκτα. Όμως, μπορούν να αποφευχθούν με κάποιες απλές προφυλάξεις.

Ο αρχάριος πρέπει να διακόπτει κατά διαστήματα την συγκέντρωση για να παρατηρεί την κατάσταση του σώματός του, και αν δει ότι είναι τεταμένο ή σφιγμένο να το χαλαρώνει αμέσως. Όταν αυτό γίνει πολλές φορές οι δεσμοί της αλληλεξάρτησης θα σπάσουν και το σώμα θα παραμένει ξεκούραστο και χαλαρό όταν η διάνοια συγκεντρώνεται. Στην συγκέντρωση και στον διαλογισμό η στάση που θα υιοθετηθεί πρέπει να είναι «βολική και ευχάριστη». Το σώμα δεν μπορεί να βοηθήσει την διάνοια με την έντασή του, ενώ βλάπτεται και το ίδιο. Ένας άλλος φυσικός κίνδυνος προέρχεται από την επίδραση της συγκέντρωσης στα νευρικά κύτταρα του εγκεφάλου. Καθώς η δύναμη της συγκέντρωσης αυξάνει, η διάνοια είναι ακίνητη και το εγώ αρχίζει να εργάζεται μέσω της διάνοιας και τα νευρικά εγκεφαλικά κύτταρα επηρεάζονται. Βέβαια, αυτά τα κύτταρα συγκροτούνται από άτομα που τα τοιχώματά τους αποτελούνται από έλικες μέσα από τις οποίες περνούν ρεύματα ζωικής ενέργειας.

Υπάρχουν επτά τέτοιες ομάδες ελίκων από τις οποίες μόνο τέσσερις είναι σε χρήση, ενώ οι υπόλοιπες τρεις μένουν ακριβώς ως στοιχειώδη, ακόμη, όργανα. Καθώς οι ανώτερες ενέργειες χύνονται προς τα κάτω αναζητώντας ένα κανάλι μέσα στα άτομα, η ομάδα των ελίκων που αργότερα θα χρησιμεύσει φυσιολογικά για κανάλι τους εξαναγκάζεται σε δράση. Αν αυτό γίνει αργά και προσεκτικά δεν έχουμε κανένα βλαβερό αποτέλεσμα,

αλλά μια καταπίεση προκαλεί βλάβη στην λεπτή δομή των ελίκων. Αυτά τα μικροσκοπικά, λεπτεπίλεπτα σωληνάκια όταν δεν χρησιμοποιούνται έχουν τις πλευρές τους κολλημένες την μία με την άλλη. Αν οι πλευρές τους διαχωριστούν βίαια μπορεί να προκληθεί διάρρηξη. Το αίσθημα της νωθρότητας και τους βάρους σε ολόκληρο τον εγκέφαλο είναι σημάδι κινδύνου. Αν το αγνοήσουμε θα ακολουθήσει οξύς πόνος και επίμονη φλόγωση. Η συγκέντρωση, λοιπόν, πρέπει να ασκείται πολύ φειδωλά και προσεκτικά στην αρχή, και ποτέ δεν πρέπει να φτάνει στο σημείο να κουράζει τον εγκέφαλο. Λίγα λεπτά κάθε φορά είναι αρκετά για έναν αρχάριο που μπορεί να επιμηκύνει τον χρόνο αυτόν όσο προχωρεί.

Όμως, όσο λίγο χρόνο και αν διαθέτουμε για συγκέντρωση, αυτό πρέπει να γίνεται κανονικά και τακτικά. Αν χάσουμε μια μέρα, πρέπει να ξαναρχίσουμε από την αρχή. Με σταθερή και τακτική αλλά όχι παρατεταμένη άσκηση εξασφαλίζουμε τα καλύτερα αποτελέσματα και αποφεύγουμε τους κινδύνους. Σε μερικές σχολές Χάθα Γιόγκα συνιστάται για την βοήθεια της συγκέντρωσης, η προσήλωση των ματιών πάνω σε ένα μαύρο σημείο σε άσπρο τοίχο μέχρι να φθάσουμε στην κατάσταση της έκστασης. Αυτή η άσκηση όμως πρέπει να αποφεύγεται για δύο λόγους: πρώτον, μετά από λίγο διάστημα βλάπτεται η φυσική όραση και οι οφθαλμοί χάνουν την ικανότητα της προσαρμογής και, δεύτερον, προκαλεί μια μορφή εγκεφαλικής παράλυσης που καταλήγει στην ύπνωση και καθιστά τον εγκέφαλο αναίσθητο όχι μόνο στο φυσικό επίπεδο αλλά σε όλες τις δονήσεις. Έτσι, ο άνθρωπος που πέφτει σε

αυτήν την κατάσταση δεν έχει κερδίσει τίποτα όταν ξυπνήσει, αφού δεν θα έχει δεχθεί καμία εντύπωση από τα υψηλότερα επίπεδα. Τέτοιου είδους μέθοδοι δεν προσφέρουν καμία πνευματική δύναμη αλλά αντίθετα προκαλούν φυσικές βλάβες.

Πρέπει να γνωρίζουμε ότι όλες οι ασκήσεις και όλοι οι τρόποι συγκέντρωσης δεν είναι το ίδιο κατάλληλοι για όλα τα άτομα. Έτσι, αν διαπιστώσουμε ότι μια άσκηση μας προκαλεί φυσικές ενοχλήσεις κάθε φορά που την κάνουμε, πρέπει να την εγκαταλείψουμε εγκαίρως. Ένας άλλος κίνδυνος προέρχεται από την συγκέντρωση που πραγματοποιείται για την διέγερση των διαφόρων κέντρων: των Τσάκρας. Ο αρχάριος δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να συγκεντρώνει την προσοχή του σε αυτά τα κέντρα, γιατί εύκολα διαταράσσονται δημιουργώντας κίνδυνο για την φυσική και νοητική υγεία του και είναι δύσκολο να θεραπευθεί. Ακόμη, πρέπει να προσέξουμε την ώρα που διαλέγουμε για συγκέντρωση.

Οι καταλληλότερες ώρες είναι κατά την ανατολή ή δύση του ήλιου και το μεσημέρι. Πρέπει να αποφεύγουμε να κάνουμε συγκέντρωση μετά το φαγητό γιατί η δράση της σκέψης δεν αφήνει το αίμα να κάνει την δουλειά του, που είναι να βοηθήσει στην χώνεψη. Πρέπει επίσης να αποφεύγουμε τις νυκτερινές ώρες γιατί το σώμα είναι κουρασμένο, αλλά και επειδή τότε μπαίνει σε ενέργεια η αρνητική δράση της Σελήνης που μπορεί να προκαλέσει ανεπιθύμητα αποτελέσματα.

Τέλος, μια και οι μέθοδοι και οι τεχνικές έχουν κυρίως Ανατολική προέλευση, πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι αυτό που είναι ανεκτό ή και ωφέλιμο για το σώμα του ανθρώπου της Ανατολής μπορεί να μην είναι κατάλληλο για το σώμα του Δυτικού ανθρώπου. Γι' αυτό ό,τι κάνουμε πρέπει να είναι εναρμονισμένο με την ιδιοσυγκρασία και την φυσική μας κατάσταση.

Παρακαλούνται όλα τα μέλη της Θ.Ε. εν Ελλάδι να μεριμνούν για την τακτική εξόφληση της ετήσιας συνδρομής τους, η οποία είναι άκρως σημαντική και απαραίτητη για την αντιμετώπιση των λειτουργικών εξόδων, και την οποία μπορείτε να καταβάλλετε τμηματικά (απόφ. Γ.Σ. 23/11/2014) στα γραφεία μας ή με επώνυμη κατάθεση στον λογαριασμό τραπεζής (βλ. σελ. 63).

Δικαιοσύνη και Ζωή

Κριναμούρτι

(Απόσπασμα ομιλίας στην Βομβάη, 6/2/1982)

(Μετάφραση: Αωνύμου)

Φαίνεται να υπάρχει τόση λίγη δικαιοσύνη στον κόσμο. Οι φιλόσοφοι μίλησαν πάρα πολύ για την δικαιοσύνη. Αυτοί που κάνουν αγαθοεργίες, επίσης μιλούν για δικαιοσύνη. Ο μέσος άνθρωπος θέλει δικαιοσύνη. Αλλά, υπάρχει καθόλου δικαιοσύνη στην ζωή; Ο ένας είναι

έξυπνος, καλοβαλμένος με έναν καλό νου και εμφανίσιμος. Έχει καθετί που θέλει. Ένας άλλος δεν έχει τίποτα. Ο ένας έχει καλή εκπαίδευση, είναι μορφωμένος, ελεύθερος να κάνει ό,τι θέλει. Ένας άλλος είναι ανάπηρος, φτωχός στον νου και στην καρδιά. Κάποιος είναι ικανός να γράφει και να μιλά και είναι ένα καλό ανθρώπινο πλάσμα. Ένας άλλος δεν είναι. Αυτό στάθηκε το πρόβλημα της φιλοσοφίας με την αγάπη της για την αλήθεια, με την αγάπη της για την ζωή. Αλλά ίσως η αλήθεια βρίσκεται στην ζωή και όχι στα βιβλία, όχι μακριά από την ζωή, όχι στις ιδέες. Ίσως η αλήθεια είναι εκεί που είμαστε εμείς και στο πώς ζούμε.

Όταν κάποιος κοιτάζει γύρω του, η ζωή φαίνεται τόσο άδεια και χωρίς νόημα για τους πολλούς ανθρώπους. Ο μέσος

άνθρωπος σπαταλάει, φθείρει την ζωή του. Έχει πολλή διαθέσιμη ενέργεια αλλά την σπαταλά. Η ζωή του μέσου ανθρώπου φαίνεται στο τέλος ολότελα χωρίς νόημα, χωρίς καμία σημασία. Μπορεί ποτέ ο άνθρωπος να έχει δικαιοσύνη;

Υπάρχει καθόλου δικαιοσύνη στον κόσμο; Ο ένας είναι ξανθός, ο άλλος μελαχρινός. Ο ένας είναι ευαίσθητος, χαρούμενος, με επίγνωση, γεμάτος αισθήματα, αγαπά το όμορφο ηλιοβασίλεμα, την δόξα του φεγγαριού, το καταπληκτικό φως επάνω στα νερά. Ο ένας τα βλέπει όλα αυτά, ο άλλος δεν τα βλέπει. Ο ένας είναι λογικός, ορθόφρονas, υγιής, ο άλλος δεν είναι. Όστε ρωτά κανείς: σοβαρά, υπάρχει καθόλου δικαιοσύνη στον κόσμο;

Μπροστά στον νόμο υποτίθεται ότι είμαστε όλοι ίσοι, αλλά μερικοί είναι πιο ίσοι από άλλους που δεν έχουν αρκετά χρήματα για να πληρώσουν καλούς δικηγόρους. Μερικοί γεννιούνται ψηλά, άλλοι χαμηλά. Παρατηρώντας όλα αυτά στον κόσμο βλέπουμε ολοφάνερα ότι υπάρχει πολύ λίγη δικαιοσύνη. Πού είναι τότε η δικαιοσύνη; Φαίνεται ότι δικαιοσύνη υπάρχει μόνον όταν υπάρχει κατανόηση. Η κατανόηση είναι

το τελείωμα του πόνου. Δεν γεννιέται από κάποια θρησκεία, ή από το να ανήκεις σε κάποια λατρεία, αίρεση. Δεν μπορείς να είσαι Ινδουιστής με όλες τις προλήψεις και τους επινοημένους θεούς και να έχεις ταυτόχρονα κατανόηση. Δεν μπορείς. Για να έχεις κατανόηση πρέπει να υπάρχει ελευθερία – πλήρης και ολοκληρωτική ελευθερία από κάθε διαμόρφωση. Είναι κατορθωτή μια τέτοια ελευθερία;

Ο ανθρώπινος νους έχει διαμορφωθεί επί εκατομμύρια χρόνια. Αυτό είναι ένα γεγονός και φαίνεται ότι όσο πιο πολλές γνώσεις αποκτούμε για όλα τα πράγματα της Γης και του Ουρανού, τόσο πιο πολύ βαλτώνουμε. Όταν υπάρχει κατανόηση, τότε μαζί με αυτήν υπάρχει και νοημοσύνη. Και αυτή η νοημοσύνη έχει το όραμα της δικαιοσύνης. Έχουμε επινοήσει τις ιδέες του Κάρμα και της Μετενσάρκωσης και νομίζουμε πως με αυτές τις ιδέες, με αυτά τα συστήματα τα σχετικά με κάτι που πρόκειται να συμβεί στο μέλλον, ότι έχουμε λύσει το πρόβλημα της δικαιοσύνης.

Η δικαιοσύνη αρχίζει μόνο όταν ο νους είναι ξεκάθαρος και όταν υπάρχει κατανόηση. Ο εγκέφαλός μας, ο εγκέφαλος

του ομιλητή, ο δικός σας, ο εγκέφαλος όλης της ανθρωπότητας είναι ένα πολύ περίπλοκο εργαλείο. Δεν αναπτύχθηκε μόνο από τότε γεννηθήκαμε έως τώρα, αλλά έχει αναπτυχθεί μέσα από άπειρους καιρούς και διαμορφώνει την συνείδησή μας. Αυτή η συνείδηση δεν είναι προσωπική αλλά είναι το έδαφος όπου στέκονται όλα τα ανθρώπινα πλάσματα.

Όταν παρατηρείτε αυτήν την συνείδηση με όλο το περιεχόμενό της από πίστιες, δόγματα, αντιλήψεις, φόβους, ευχαριστίσεις, αγωνίες, μοναξιά, κατάθλιψη και απελπισία, δεν είναι αυτή η ατομική σας συνείδηση. Δεν είναι το άτομο που έχει αυτήν την συνείδηση. Είμαστε βαθιά διαμορφωμένοι να πιστεύουμε ότι είμαστε ξεχωριστά άτομα αλλά ο εγκέφαλος αυτός δεν είναι ατομικά δικός μου ή δικός σου. Δεν είμαστε ξεχωριστοί.

Ο εγκέφαλός μας είναι έτσι διαμορφωμένος από την εκπαίδευση ή την θρησκεία ώστε νομίζουμε ότι είμαστε ξεχωριστές

οντότητες, ξεχωριστές ψυχές κλπ. Δεν είμαστε καθόλου ξεχωριστά άτομα αλλά το αποτέλεσμα χιλιάδων χρόνων ανθρωπίνης πείρας, προσπάθειας και αγώνα. Όστε λοιπόν είμαστε διαμορφωμένοι και επομένως δεν είμαστε ποτέ ελεύθεροι. Όσο ζούμε με κάποια αντίληψη, κάποιο συμπέρασμα, κάποιοι

ες ιδέες και ιδανικά, οι εγκέφαλοί μας δεν είναι ελεύθεροι από κάθε διαμόρφωση – που είναι ελευθερία από το να είσαι Χριστιανός, Ινδουιστής, Μουσουλμάνος ή Βουδιστής, ελευθερία από το να είσαι παγιδευμένος στην ειδικευση (μολονότι η ειδικευση έχει την θέση της), ελευθερία από το να δίνεις ολόκληρη την ζωή σου αποκλειστικά στο

χρήμα. Όσο ο εγκέφαλος θα είναι διαμορφωμένος, πράγμα που είναι τώρα, τότε δεν μπορεί να υπάρχει κατανόηση, δεν θα υπάρξει ελευθερία για τον άνθρωπο.

Δεν υπάρχει «ανύψωση» του ανθρώπου μέσα από την γνώση, όπως λένε μερικοί φιλόσοφοι και βιολόγοι. Η γνώση είναι αναγκαία για να οδηγήσεις το αυτοκίνητο, να κάνεις επιχειρήσεις, να πας από εδώ στο σπίτι σου, να κάνεις τεχνολογικές αναπτύξεις κλπ. Αυτή η γνώση είναι αναγκαία, αλλά όχι η ψυχολογική γνώση που έχεις μαζέψει για τον εαυτό σου και που καταλήγει στην μνήμη σου – μνήμη που είναι το αποτέλεσμα των εξωτερικών πιέσεων και των εσωτερικών απαιτήσεων.

Αναρωτιέμαι αν έχετε επίγνωση πόσο διασπασμένη, κομματιασμένη είναι η καθημερινή ζωή σας. Αν έχετε επίγνωση, τότε ρωτάτε: πώς μπορώ να τα συνενώσω όλα και να φτιάξω ένα όλο; Και ποια είναι η οντότητα, το «εγώ», που θα συνενώσει όλα αυτά τα κομμάτια και θα τα κάνει ένα; Αυτή η οντότητα δεν είναι εξίσου ένα κομμάτι;

Η ίδια η σκέψη είναι διασπαστική, μερική, διότι η γνώση δεν είναι ποτέ πλήρης για οτιδήποτε. Η γνώση είναι συσσωρευμένη μνήμη και η σκέψη είναι η ανταπόκριση αυτής της μνήμης. Επομένως, είναι περιορισμένη. Η σκέψη δεν μπορεί ποτέ να προκαλέσει μια ολική παρατήρηση της ζωής. Είναι δυνατόν να παρατηρήσουμε την διάσπαση και ταύτιση με αυτά τα κομμάτια; Να παρατηρούμε. Όχι να διορθώνουμε, όχι να ξεπερνάμε, όχι να ξεφεύγουμε, όχι να καταπιέξουμε αλλά να παρατηρούμε. Το ζήτημα δεν είναι τι να κάνουμε με αυτό διότι αν προσπαθήσετε να κάνετε κάτι, τότε ενεργείτε μέσα από ένα κομμάτι και επομένως καλλιεργείτε περισσότερες διασπάσεις και κομματιάσματα.

Επομένως, μπορείτε να παρατηρήσετε – ολικά, την όλη ενέργεια της ζωής σαν μία. Τότε η σύγκρουση με την καταστρεπτική της ενέργεια όχι μόνο παύει, αλλά μέσα από αυτήν την παρατήρηση έρχεται μια ολότεια καινούργια προσέγγιση στην ζωή.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Είσοδος Ώρα 8:00 μμ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

- Παρασκευή 9, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Νίκος Χαρισάκος: Παράκελσος και Ισαάκ Νεύτων
Δευτέρα 12, ΑΘΗΝΑ. Ρένα Κεφαλούδη: Περί Πίστewς
Τρίτη 13, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος (εργασίες μόνο για μέλη)
Πέμπτη 15, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΑΣ. Κυριακή Αντωνίου:
Ο Ιησούς ως Μύστης και Μυσταγωγός (μέρος 1ον)
Παρασκευή 16, ΑΛΚΥΩΝ. Έρικα Γεωργιάδη: Θρησκεία και Κοσμικισμός (Secularism)
Τρίτη 20, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος (*)
Πέμπτη 22, ΑΡΤΕΜΙΣ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ (εργασίες μόνο για μέλη)
Παρασκευή 23, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου: Ο Πλάτων και οι *Ουπανισάντς*
Δευτέρα 26, ΑΘΗΝΑ. Παναγιώτης Παπασιλωτής: Το Φως του Αποκρυσμισμού
Τρίτη 27, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος
Πέμπτη 29, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΑΣ. Κυριακή Αντωνίου:
Ο Ιησούς ως Μύστης και Μυσταγωγός (μέρος 2ον)
Παρασκευή 30, ΑΛΚΥΩΝ. Ελένη Εξηναβελώνη:
Το Ερμητικό Κυμβάλειο και οι Επτά Συμπαντικές Αρχές.

(*) Τα μέλη των στωών ΗΛΙΟΣ και ΟΡΦΕΥΣ συναποφασίζουν σε κάθε συνάντησή τους το προς συζήτηση θέμα της επόμενης συνάντησης

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

- Δευτέρα 2, ΑΘΗΝΑ. Ελευθέριος Διαμαντάρας: Δημοκρίδης –
Ο Πυθαγόρειος Φιλόσοφος που καταξίωσε την Ιατρική Επιστήμη
Τρίτη 3, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος (εργασίες μόνο για μέλη)
Πέμπτη 5, ΑΡΤΕΜΙΣ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ (εργασίες μόνο για μέλη)
Παρασκευή 6, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Θεόδωρος Κατσιφής: Η Μετενοάρκωση κατά τον Κρισναμούρτι
Τρίτη 10, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος
Πέμπτη 12, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΑΣ. Κυριακή Αντωνίου: Περί Αστρολογίας
Παρασκευή 13, ΑΛΚΥΩΝ. Ελευθέριη συζήτηση με θέμα: Ο Χρόνος
Δευτέρα 16, ΑΘΗΝΑ. Γεώργιος Στεφανής: Διονύσιος Σολωμός και ο Ύμνος εις την Ελευθερία

- Τρίτη 17, ΟΡΦΕΥΣ. Ημέρα του ADYAR
 Πέμπτη 19, ARTEMIS. Γιώργος Αρώνης: Η ΜΠΟΝΤΙΤΣΑΡΥΑΒΑΤΑΡΑ (Bodhicharyavatara) του ΣΑΝΤΙΝΤΕΒΑ (Santideva) – Ένας οδηγός στην Βουδιστική Ατραπό της Αφρικής.
- Παρασκευή 20, Κώστας Κοντούλης: Αυτογνωσία και Αυτοσυνείδηση
 Τρίτη 24, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεολογικού θέματος
 Πέμπτη 26, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΑΣ. Γεώργιος Γιανναδάκης: Θεωρίες περί Σατανά και Σατανισμού (μέρος Ιον)
 Παρασκευή 27, ΑΛΚΥΩΝ. Ιφιγένεια Κασταμονίτη: Θεοί και Θεομορφές

ΜΑΡΤΙΟΣ

- Δευτέρα 2, ΑΘΗΝΑ. Σταύρος Οικονομίδης: Πού πήγε ο Οιδίποδας; – Θάνατος και Μετουσίωση στην Αρχαία Ελλάδα
 Τρίτη 3, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεολογικού θέματος (εργασίες μόνο για μέλη)
 Πέμπτη 5, ΣΤΟΑ ARTEMIS. Άγγελος Λεχουρίτης: Γκουρτζιέφ και Τέταρτος Δρόμος
 Παρασκευή 6, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Ηρώ Ζάραγκα: Ο Μυστικισμός του Ιερώνυμου Μπος
 Τρίτη 10, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεολογικού θέματος
 Πέμπτη 12, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΑΣ. Γεώργιος Γιανναδάκης: Θεωρίες περί Σατανά και Σατανισμού (μέρος 2ον)
 Παρασκευή 13, ΑΛΚΥΩΝ. Μάρκος Βουτσίνος: Διττοχριστιανικός Εσωτερικισμός
 Δευτέρα 16, ΑΘΗΝΑ. Αντώνιος Παπανδρέου: Περί Γνώσεως
 Τρίτη 17, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεολογικού θέματος
 Πέμπτη 19, ARTEMIS. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ (εργασίες μόνο για μέλη)
 Παρασκευή 20, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Θεόδωρος Κατσιφής: Το Εγώ
 Πέμπτη 26, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΑΣ. Γεώργιος Γιανναδάκης: Θεωρίες περί Σατανά και Σατανισμού (μέρος 3ον)
 Παρασκευή 27, ΑΛΚΥΩΝ. Θεόδωρος Θεοφάνους: Ησυχασμός και Βουδισμός
 ΚΥΡΙΑΚΗ 29, ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

«ΜΙΝΩΣ» – «ΡΑΔΑΜΑΝΘΥΣ» (κοινές εργασίες)

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ – Εσωτερική Αστρολογία

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ – Οι Σπορές της Γης

ΜΑΡΤΙΟΣ – Ελεύθερο Θέμα

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «ΙΛΙΣΟΥ»
Βουκουρεστίου 25, α' όροφος,
είναι ανοικτά κάθε ημέρα από
19.30 - 21.30, εκτός Σαββάτου
και Κυριακής.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ-ΔΩΡΕΕΣ

Παρακαλούμε όπως απο-
στέλλετε με ταχυδρομική
επιταγή προς: Περιοδικό
« **Ι Λ Ι Σ Ο Σ** »
ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25,
106,71 Αθήνα.

Επίσης αποστέλλετε με τρα-
πεζική επιταγή μόνο εις:
Θεοσοφική Εταιρεία, Βου-
κουρεσίου 25, 106 71, Αθήνα
ή με κατάθεση στον λογ/σμό
ALPHA BANK:
IBAN GR30 0140 8340 8340
0200 2000 107

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Κεφαλλονιά, Γ. Διαμαντάτος,
τηλ. 6944331000

Βόλος, Γ. Κουκουβίνος,
τηλ. 6946146763

Κρήτη, Στ. Βασιλάκης,
τηλ. 6937005048

Τρίκαλα, Στ. Λιγάτσικας,
τηλ. 6977679184/

Πάτρα, Σ. Ιγγλέσης,
τηλ. 6944907479

Σύρος, Π. Ζαραφωνίτης,
τηλ 6932327646

Θράκη, Γ. Τρανοπούλου,
τηλ. 6976488448

Κύπρος, Αθ. Παπαδόπουλος,
τηλ. 00035724654511

Τα άρθρα που δημοσιεύονται στο περιοδικό ΙΛΙΣΟΣ,
φέρουν την ευθύνη των αρθρογράφων για το περιεχό-
μενό τους και δεν λογοκρίνονται ούτε απηχούν απα-
ραιτήτως τις απόψεις του περιοδικού.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ:

(Έκπτωση για μέλη και συνδρομητές εντός παρενθέσεως)

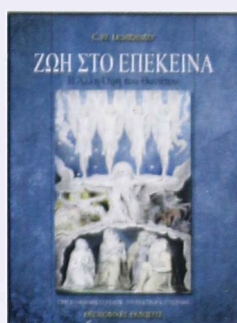
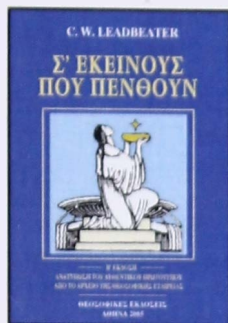
Στα Πόδια του Διδασκάλου - Κριναμούρι	5€	
Η Εξέλιξη της Μορφής και της Ζωής - Άννη Μπέζαντ	10€	(-5)
Προσέγγιση στην Πραγματικότητα - N. Sri Ram	8€	
Οι Βαθύτερες Όψεις της Ζωής - N. Sri Ram	8€	
Επιλογή Ιλισού - τόμος 1959-61, τόμος 1962-65, τόμος 1966-70, τόμοι 1973-78, τόμος 1991, 1992, τόμος 1993	12€	(-2)
Τεύχη Ιλισου 1976-99	1€	
Τεύχη Ιλισού 2000-2009	2€	
Τεύχη Ιλισού 2010 -	3€	
Το Κλειδί της Θεοσοφίας - Έλενα Π. Μπλαβάτσου	18€	(-3)
Η Φωνή της Σιγής - Έλενα Π. Μπλαβάτσου	10€	(-2)
Αόρατοι Βοηθοί - C. W. Leadbeater	14€	(-2)
Σ' Εκείνους που Πενθούν. - C. W. Leadbeater	8€	
Οι Επτά Κοσμικές Ακτίνες - Ernest Wood	14€	(-2)
Το Φως της Ασίας - Sir Edwin Arnold	14€	(-6)
Γιόγκα και Αποκρυφισμός - Έλενα Π. Μπλαβάτσου	30€	(-10)
Ζωή στο Επέκεινα - C. W. Leadbeater	25€	(-5)

Υπό έκδοση

Μύστες, Απόκρυφο και Μαγικές Τέχνες - Έλενα Πέτροβα Μπλαβάτσου
Βιβλίο Β

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Όνοματεπώνυμο.....Τηλέφωνο.....
Οδός.....Αριθμός.....Πόλη.....Τ.Κ.....

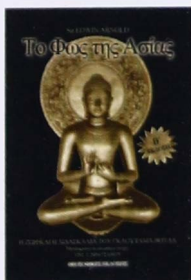

C W. Leadbeater

Σ' Εκείνους που Πενθούν
Αόρατοι Βοηθοί
Ζωή στο Επέκεινα
(Η Άλλη Όψη του Θανάτου)

Ernest Wood
Οι Επτά
Κοσμικές Ακτίνες

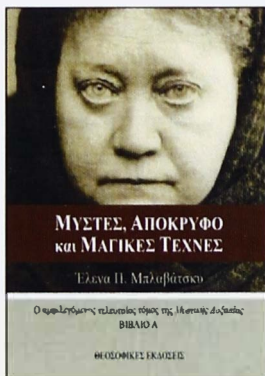

Sir Edwin Arnold
Το Φως της Ασίας

Κυκλοφόρησε
Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ

ΜΥΣΤΕΣ, ΑΠΟΚΡΥΦΟ ΚΑΙ ΜΑΓΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ

Βιβλίο Α

Ο αμφιλεγόμενος τελευταίος τόμος της *Μυστικής Δοξασίας*, της Σύνθεσης της Θρησκείας, της Επιστήμης και της Φιλοσοφίας, τον οποίο πολλοί αμφισβητούν αν και η συγγραφέας στην Εισαγωγή της διασαφηνίζει ότι πρόκειται για τον τρίτο (στην Αγγλική γλώσσα) τόμο αυτού του έργου της, αφιερωμένο στους Μύστες και τις απόκρυφες γνώσεις που μεταδίδονταν στα αρχαία Μυστήρια και τις Μυστηριακές Σχολές. Εκδόθηκε αρχικά το 1897,

έξι χρόνια μετά τον θάνατο της συγγραφέως.

Στην Ελληνική έκδοσή του αποτελείται από δύο βιβλία: Α και Β. Μύστες της Δύσης, Αλληγορίες και Θαύματα, Μύστες της Ανατολής και Μυστικά Ιερά Βιβλία, Αποκρυφή Αστρονομία και Αστρολατρία, οι Ψυχές των Άστρων, Αλληγορίες και Μυστική Γνώση στο *Zohár* και την *Βίβλο*. Μυστικοί Κύκλοι, Πρακτική Εξάσκηση της Μαγείας, Επίδραση του Αποκρυφισμού στην Καθημερινή ζωή, κλπ, είναι μερικά από τα θέματα που εμπεριέχονται στα δύο αυτά βιβλία.

Ο τόμος αυτός (βιβλία Α και Β) αποτελεί πλήρη πραγματεία και συμπληρώνει τους προηγούμενους τόμους, συμβάλλοντας στην ολοκλήρωση του *Magnum Opus* της Ε.Π.Μπλαβάτσκυ. Και όπως επισημαίνει ο W. Kingsland (*The Real H.P. Blavatsky*, σ. 241): «Τί πλούτο γνώσεων θα είχαν αποκομίσει πράγματι οι άνθρωποι (...) εάν αυτά τα χειρόγραφα είχαν παραδοθεί τότε στους εκδότες. Ήταν ο 'τυφλός κόσμος' τόσο ανάξιος να λάβει αυτή την γνώση;»

(Σελ. 426, μέγεθος: 17X24, Λ.Τ. 26 €)

(Συνδρομητές ΜΙΣΟΥ & Μέλη της Θ.Ε. 20 €)

ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ